Przesyłka opłacona ryczałtem

Nr. 39(45) Vilnius, šeštadienis, 1929 m. rugsėjo mėn. 21 d. II metai.

VILNIAUS RYTOJUS

Savaitinis politikos, visuomenės ir literatūros iliustruotas laikraštis.

Išeina šeštadieniais.

REDAKCIJA ir ADMINISTRACIJA: Šv. Jono g-vė Nr. 8—1. Redakcija priima nuo 10 iki 12 val. Administracija priima 9— 2 val. po pietų.

REDAKCIJA straipsnius ir korespondencijas taiso ir trumpina savo nuožiūra. Nespausdintas korespondencijas ir smulkesnius straipsnius naikina. Rankraščių savo lėšomis negrąžina.

PRENUMERATA: Metams—4 auks., pusei metų—2 aks. 3 mėn.—1 auksinas. Atskiro numerio kaina 10 skat. **Užsienyje metams 1 doleris.** Užsisakyti galima nemažiau kaip 3 mėnesiams.

KAN. JUOZO TUMO JUBILIEJUS.

Gal neperdėsiu pasakęs, kad nėra lietuvio inteligento, kuris nepažintų kan. Tumo arba bent apie jį nebūtų girdėjęs ir skaitęs jo raštų. Visi vyresnieji su juo ne kartą esame susitikę, turėjome įvairių reikalų, kartais gal net susirėmimų, bet visų jis buvo ir yra mylimas.

Vilniuje kan. Tumas prieš karą ir po karo yra gyvenęs ir veikęs lietuvių visuomenėje, tai vilniečiams jis taip pat yra saviškis, kaip ir Kaune.

Jaunimas gerai jį pažįsta ar bent turėtų pažinti iš jo raštų. Kan. Tumas savo raštus spausdino ir dabar leidžia su Vaižganto slapyvarde. Vaižganto raštų išleista jau keliolika tomų.

Taigi šiomis dienomis N. Lietuvoj minimos yra kan. Tumo—Vaižganto 60 metų gyvenimo sukaktuvės. Iš to amželio 40 metų kan. Tumas yra dirbęs viešąjį tautos darbą. Tėvynės darbą kan. Tumas yra pradėjęs vos 10 metų teturėdamas. Buvo tai slaptas knygnešio darbas ir straipsnelių rašinėjimas į užsieniuose leidžiamus lietuviškuosius laikraščius. Paskui jo veikimas tiek paįvairėjo ir išaugo, kad trumpam laikraščio straipsny nėra galimybės net trumpai duoti jų vaizdas.

Kun. J. Tumas — Vaižgantas gimė 1869 m. rugsėjo 8 d. Svedasų parapijoj, Malaišių sodžiuj, Rokiškio apskrity. Jo gimimo diena, Marijos šventė, daug nulėmusi jo gyvenime: motina paskyrusi jį Dievo ir šv. Panelės tarnybai. Maldingų tėvelių buvo rupestingai auklėjamas kūdikystėje. Mokslus ėjo Dinaburgo realinėje gimnazijoje, kurią baigęs 1888 metais, įstojo į Kauno Dvasinę Seminariją. Baigė seminariją 1893 m. ir buvo įšvęstas kunigu. Jau pirmaisiais klerikavimo metais kun. Tumas pasijuto įtrauktas į tautinio susipratimo ir darbo sūkurį. Būdamas labai gyvas jis dirba slaptuose būreliuose, dedasi prie draugijų ir pirmųjų lietuviškųjų laikraščių oaganizavimo ir platinimo. Būdamas dar klerikų rašo straipsnius „Apžvalgai", o nuo 1895 m. darosi nuolatiniu lietuviškosios spaudos darbininku.

Kaipo jaunam kunigui tenka dirbti parapijos darbas keliose vietose. Šaly bažnytinio darbo jis visuomet randa galimybės dirbti pavojingą konspiratyvinį lietuviškąjį darbą, kuomet visur žiauriai siautė rusų žandarai ir labai žvairavo senesnieji aplenkėję kunigai ir dvarų ponai bei šlėktelės. 1896 metais jau kan. Tumas įkuria plačiai žinomą laikraštį „Tevynės Sargą", pats jį redaguoja, spausdina užsieny ir platina po visą Lietuvą. Jo taip pat buvo įkurtas laikraštis „Žinyčia". Jo įtaka žmonėse greit padidėjo. Pirmaisias kunigavimo metais jis gyvai prisideda prie garsaus Mintaujos lietuvių gimnazistų sumišimo, kuriame dalyvavo daug žymių dabar Lietuvos veikėjų su prezidentu p. A. Smetona priešaky.

Kun. J. Tumas — Vaižgantas — šį mėnesį pabaigė šeštąjį gražaus ir kilnaus gyvenimo kryželį.

Ką besakyti apie kunigo J. Tumo veiklumą po 1905 m., kai lietuviams švystерėjo spaudos laisvė, susirinko Didysis Vilniaus Seimas, paskui rinkimai į dumas. Visur kun. Tumas, griežtai galime tvirtinti, griežia pirmuoju smuiku.

1906 m. jis apsigyveno Vilniuje ir darbuojasi „Vilniaus Žinių" ir „Vilties" redakcijose. Jis gyviausiai žadina iš miego Vilniaus krašto lietuvius, buria lietuviškajam darbui kunigus ir lietuvius inteligentus, drąsiai gina spaudoje lietuvių teises bažnyčioje ir visame viešame gyvenime.

Čia tenka jam ne kartą patirti kartumų ir net persekiojimų iš ten, kur, rodos, galėjo tikėtis tik paramos savo kilniam darbui. Vilniuje lenkų nacionalistai pajunta sau pavojų, ima statyti pinkles kun. Tumui, bet jis iš visų pinklių su savo nepaprastu gyvumu ir gudrumu išeina sveikas. Visose polemikose su lenkais savo priešininkus ne kartą gyva plunksna prispiria prie sienos. Del lietuviams daromų skriaudų bažnyčiose kun. Tumas drąsiai kelia spaudoje balsą. Endekų štabas nutaria jį iš Vilniaus išvyti ir panaudoja nesenai atvykusį vyskupijos administratorių, kuriam sugeba įkalbėti įsižeidimą. Atšauktas iš Vilniaus kan. Tumas važiuoja sau paženklinton parapijon ir ten ramiai dirba parapijinį darbą. Vilniaus lietuvių visuomenė ir lietuviai kunigai pažymėjo savo protestą prieš Vilniaus Kurijos žygį gausiomis aukomis kun. Tumo fondui. Po to endekų žygio kun. Tumo draugai Vilniuje pasijuto dar stipresni ir dar labiau visi įtempė savo jėgas visuomenės darbui.

Gerokas plotas skyrė dabar kan. J. Tumą nuo Vilniaus, bet vilniečiams vis atrodė, kad jis gyvena su mumis. Ir iš tikrųjų kikviename didesniame lietuvių susivažiavime jis būdavo su mumis. Švietimo ir mokyklų reikalams aukų rinkti jis buvo nuvykęs Amerikon. Sugrįžęs parašė knygutę: „Ten gera, kur mūsų nėra". Paskui arčiau dedasi prie laikraščio „Rygos Garso" ir Rygoje jį užtiko didysis karas.

Kuomet karo metu Ryga buvo atskirta nuo Lietuvos ir daug lietuvių atsidūrė Rusijoje, kun. Tumas vyksta Petrapilin ir Lietuvių Centro Komitete visus vienyja bendram darbui. Čia jis arčiau susipažino su a. a. arkivyskupu Ciepliaku ir turėjo geros įtakos, aprūpinant lietuvius lietuviais kunigais ir lietuviškomis pamaldomis.

Karui besibaigiant, kurį metą gyvena Švedijoje ir Danijoje. Čia jis daug literatūrinio darbo yra atlikęs. Dar sugrįžta Vilniun, dirba „Lietuvos Aido" redakcijoje, paskui leidžia „Nepriklausomąją Lietuvą". Kaune leidžia 1920 m. „Tautą" ir 1921 m. „Mūsų Senovę", lieka paskirtas Žemaičių Kapitulos garbės kanauninku, o nuo 1922 m. pakviestas į Lietuvos Universitetą lietuvių literatūrai dėstyti. Čia jis atliko milžinišką darbą surinkdamas labai daug medžiagos mūsų literatūros istorijai.

Kan. J. Tumo darbai Lietuvos dirvonuose taip yra išsišakoję, kad sunku krūvon suglausti. Savo veikimu ir raštais jis yra stačiai enciklopedininkas. Mylėdamas karštai Lietuvą savo lakiu protu jis matė daug trūkumų, plyšių, tai savo 40 metų darbu stengėsi tuos plyšius užlipdyti. Maža to, jis tiek literatūroje, tiek mene, tiek politikoje, nors pats dedasi nepolitiku, yra tikroje to žodžio prasmėje kūrėjas ir turi nemaža įtakos į kitus mūsų tautos vadus. Jis vyresniųjų yra gerbiamas, jaunesniųjų stačiai mylimas ir jo maža bažnytėlė Kaune sutraukia daug ištroškusių tiesos šaltinio sielų.

Kuomet N. Lietuva mini ir pagerbia Gerb. Jubiliato 60 metų gyvenimo ir 40 metų darbuotės sukaktuves, mes vilniečiai taip pat sveikiname daug pasidarbavusį Vilniuje Tėvynės Mylėtoją ir norėtumė, kad dar trečią kartą apsigyventų Vilniuje taip, kad jau nebreiktų išvažiuoti.

Tad valio mūsų Jubiliatui!

Paaiškinimas.

Teko patirti, kad mūsų straipsnį „Vaikų mokymo prievolė" kai kurie sodžiaus skaitytojai keistai suprato. Todel primename visiems mūsų skaitytojams: 1) Lenkijos konstitucija leidžia laikyti privatines, tame skaičiuje ir lietuviškas mokyklas; 2) nėra tokio į statymo, kuris draustų leisti vaikus į lietuviškas mokykas, ir 3) įstatymai net leidžia tėvams mokinti savo vaikus namie privačiai.

Apie tai ir buvo išpasakota plačiai minėtame mūsų straipsnyje.

Tarptautinio Banko organizacija.

Vokiečių laikraščiai praneša, kad šiuo laiku Genevoje eina slaptos derybos tarp Anglijos ir Prancūzijos del Tarptautinio Banko organizacijos. Manoma, kad toksai bankas būsiąs įsteigtas Šveicarijoj. Tame Banke turėtų po du atstovus: Prancūzija, Vokietija, Italija, Belgija, Japonija ir Amerika. Po vieną atstovą: Šveicarija, Olandija, Švedija, Rumunija, Jugoslavija, Graikija ir Ispanija. Bet kadangi Banko taryba turi susidėti iš 25 asmenų, tai viena laisva vieta bus pripažinta Portugalijai ar Čekoslovakijai.

Kaip matome Lenkija tarptautinio Banko organizavime nedalyvauja.

Politinė apžvalga.

Ženeva per šią savaitę buvo pasaulio centras, į kurį buvo nukreiptos visų akys. Ten susivažiavo geriausi politikai apsvarstyti klausimus, kurie liečia beveik visą pasaulį. Visi esą susirūpinę, kas čia padaryti, kad ateityje negalėtų kilti karas. Ne taip senai visos beveik valstybės pasirašė Kelogo paktą; einant tuo paktu karas visai išbrauktas ir karo negalima kelti rišant nesusipratimus tarp valstybių. Bet Tautų Lygos paktas karą leidžia. Taigi ateityje gali ir taip atsitikti, kad viena susivaidinusių valstybių gali, tuo paktu pasirėmusi, paskelbti karą. Iš čia kyla gyvas reikalas abudu tuos paktus suderinti. Apie tai, reikia pastebėti, pirmasis pradėjo kalbėti dar pernai N. Lietuvos ministerių pirmininkas prof. Voldemaras. Tuomet jam kiti nenorėjo pritarti, bet šiemet visi, pradedant anglų ministeriu Makdonaldu ir baigiant mažesnių valstybių atstovais, karštai tą prof. Voldemaro pasiūlymą remia. Reikia manyti, kad greitu laiku Tautų Lyga imsis tą klausimą svarstyti rimtai, ir toktu būdu žymiai sustiprins visuotiną taiką.

Tautų Lyga, matomai, tikisi ilgai gyvuoti ir stiprėti. Apie tai liūdyja naujų nuosavių rūmų statymo faktas. Rūmai bus didingi, apie 350 m. ilgio, kainos apie 5 milijonus dolerių. Jau per šį susivažiavimą padėtas ir kertinis akmuo; jame įdėta švino dežutė su visų prie Tautų Lygos pridėjusių valstybių sąrašu, tų valstybių metaliniais pinigais. Rūmus pabaigs statyti 1934 metais.

*

Vokietijos ministeris Strezemanas pasakė Ženevoje bene geriausią prakalbą. Visi jam karštai plojo ir pritarė. Bet tie, kas moka iš gražių žodžių skaityti, pamatė, ko siekia vokiečiai. O jie nori nei mažiau nei daugiau, tik grąžinti, sau tai, ką jie turėjo prieš karą. Ir jie eis prie savo tikslo laipsniais. Vokiečių, žinoma, už tai kaltinti negalima: kiekvienas nori įsitaisyti geriau ir patogiau. Tačiau, kitos—ypač kaimyninės valstybės turi būti atsargios ir nepakliūti į gražių žodžių pinkles. Jau dabar Vokietijoje susitvėrė tam tikras komitetas, kuris norįs pravesti tautos plebiscitą. Tas komitetas norįs taip pavaryti darbą, kad vokiečių tauta pasisakytų prieš karo atlyginimų mokėjimą, įpareigotų savo vyriausybę pareikšti visam pasauliui, kad vokiečiai nėra kalti už paskutinio karo sukėlimą, ir todel Versalės traktatas turi būti peržiūrėtas. Žinodami vokiečių tautos patvarumą ir matydami, kiek jie yra atgavę per šiuos paskutinius 10 metų, reikia tikėtis, kad jie greitu laiku įgyvendins savo troškimus.

*

Prancūzijos ministeris Briandas yra sumanęs sukurti Europoje Jungtines Valstybes, arba Paneuropą. Savo sumanymo smulkmenų jis nepaskelbė. Ženevoje suruošė 27 valstybių atstovams pusryčius ir jų metu ėmė pasakoti smulkiau apie savo sumanymą, ragindamas sutverti tam tikrą komitetą, kuris apgalvotų visas smulkmenas. Komiteto tvėrimui niekas nepritarė, nes nežinotų nė iš kurio galo pradėti. Mat, ir pats Briandas gerai dar neįsivaizdina, kaip turėtų atrodyti toji Paneuropa. Vienas juokdarys pasiūlė paskelbti valgių sąrašą, kurie buvo per tuos pusryčius, kad visi pamatytų, kaip bus visiems gera būsimojoje Paneuropoje. Juokai—juokais, bet pats Briandas nemano nusileisti; jis pažadėjo savo sumanymą plačiai surašyti ir pasiųsti kitų valstybių vyriausybėms apsvarstyti.

*

Lenkiją Ženevoje vel išrinko į Tautų Lygos Tarybą. Lenkų spauda tuojau pasiskubino pranešti apie tai, kaipo didelį laimėjimą. Imant dalyką paviršutinai, gali atrodyti, kad iš tikrųjų ten pasiekta didelis laimėjimas: iš 53 balsų gauta net 50. Bet pažvelgus į šį atsitikimą giliau, matome, kad jokio laimėjimo ten ir nebuvo. Ar galima pavadinti laimėjimu, jei kas besėdėdamas kėdėj taip ir sėdi joje neišgriuvęs. Panašiai atsitiko ir su Lenkijos išrinkimu į Tarybą.

1926 m. Tautų Lyga panorėjo suteikti Vokietijai nuolatinę vietą Taryboje. Tuojau tokios vietos panorėjo Ispanija. Brazilija ir Lenkija. Vokiečiai, dar neįstoję į Tautų Lygą, griežtai pasipriešino. Tuomet toms trims valstybėms pasiūlė pusiau nuolatines vietas. Ispanija su Brazilija užsigavo ir nutraukė derybas; Lenkija sutiko priimti ir tokią vietą. Jau 1926 m., ačiū stipriai Prancūzijos paramai, buvo nutarta, kad Lenkija bus išrinkta ir 1929 m. Tokį nutarimą parėmė ir kitos valstybės, net ir Vokietija. Taigi šie rinkimai Tarybon tik grynas formalumas. 1932 m. bus nauji Lenkijos rinkimai į Tarybą. Tuomet nė viena valstybė nebus surišta panašiu nutarimu, kokis buvo padarytas 1926 m. Jau dabar toliau numatą politikai prašauja, kad patekti Lenkijai į Tarybą 1932 m. bus labai sunku. Jei ji už trijų metų ir vel bus išrinkta, tai tas Lenkijos laimėjimas bus tikras laimėjimas. Tačiau podraug jie priduria, kad už tokią garbę reikės brangiai užmokėti ir pirmon galvon Vokietijai.

Lenkijos vidujiniame gyvenime bręsta svarbūs įvykiai. Ekonominis gyvenimas darosi kas kart sunkesnis ir reikalauja pagrindinių atamainų. Iš painiavos galima išbristi tik tuomet, kai visi eina išvien. Taigi paskutinė Lenkijos vyriausybė ir sumanė tuo klausimu pasitarti su seimo svarbiausiomis partijomis per jų atstovus. Seimo pirmininkui p. Dašinskiui tarpininkaujant, buvo sumanyta susirinkti į pasitarimą, net pats marš. Pilsudskis iš Druskinykų atvyko Varšuvon. Tik seimo atstovai netikėtai atsisakė tartis ir pareikalavo greičiau sušaukti seimą posėdžiauti. Šis atsitikimas rodo kad tarp vyriausybės ir seimo taikos nėra ir reikia laukti smarkesnio susikirtimo. Netolima ateitis parodys, kas iš to susikirtimo išeis nugalėtojas. Tik ar tai išeis į sveikatą šaliai—reikia labai abejoti.

*

Anglijos ministerių tarpe kilę nesusipratimai. Užsienių reikalų ministeris Hendersonas pasisakė Ženevoje per Tautų Lygos susivažiavimą, kad Anglija paremsianti pinigais kiekvieną užpultą Tautos Lygos narį. Tokiu būdu manoma įgyvendinti visuotinę taiką, nes niekas nenorės pradėti karą, jei žinos, kad turės reikalo ir su kitais Tautų Lygos nariais, jų tarpe ir su Anglija. Prieš Hendersoną stojo Snoudenas. Jis pareiškė, kad pasirašius tokią sutartį Anglija turės ginti užpultąją Europoje valstybę ir bendrai įgrims į Europos karus. Snoudenas, matomai, netiki, kad Europoje greitu laiku įsiviešpatautų taikos dvasia ir todel norėtų apsaugoti savo tėvynę. Hendersoną palaiko tik Makdonaldas.

„Iš didelio debesio mažas lietus."

Susispietusių Vilniuje Lietuvos emigrantų laikraštukas kiekviename beveik numeryje kryžiuojasi rėkdamas apie nepaprastai skaitlingus socialdemokratų areštus Lietuvoje. Dažniausiai rašoma: suimta 20, 30 arba ir šimtais. Taip rašoma jau kelinti metai. Žinoma, tam juk pinigus ima, kad juodintį Lietuvą, ypač Vilniuje. Tai jų tiesioginis ir vyriausias tikslas.

Iš tiesų gi yra visai kitaip. Iš oficialių pranešimų, paaiškėjo, kad per tuos dvejus metus viso labo buvo suimta Lietuvoje apie 25 ir tai ne visi socialdemokratai. Tuo tarpu kiekvieno teroristo suėmimas Lietuvoje, Vilniuje padidinama kelias dešimtis kartų, kad tuo būdu prirodžius medžiagos Lietuvos teršimui.

Bet dabar jau paaiškėjo, kad visi tie plečkaitininkų prasimanymai yra „iš didelio debesio mažas lietus". Tik gaila p. Paplauskų ir Ancevičių rėksmų apie „gelbėjimą" suimtųjų.

Lietuva pagerbė mirusiojo Latvijos poeto atmintį.

Šio mėn. 12 d. pamirė Latvijos didžiausis poetas Rainis. Rainio poetiniai ir dramatiniai veikalai buvo labai aukštos kūrybinės vertės. Dalis jų buvo išversta lietuvių kalbon, o kai kurie pav. „Aukso Arklys" daugelį kartų buvo Lietuvoje vaidinta. Velionis poetas buvo didelis lietuvių tautos draugas. Jau sirgdamas paprašė prof. Volterį atsiųsti jam medžiagos iš Vytauto gyvenimo, apie kurį kitiems metams poetas Rainis ruošėsi parašyti dramą. Dėja. Nespėjo.

Gavus žinią Lietuvoje apie Rainio mirtį, visi laikraščiai įdėjo jo atminčiai pagerbti straipsnius, jo gyvenimo aprašymą ir t.t. Lietuvos vyriausybės vardu premieras p. Voldemaras pasiuntė poeto žmonai užuojautos telegramą. Taip pat atsiuntė telegramą Lietuvos Žurnalistų Sąjunga.

Štai ką rašo apie Rainio atmintį „Rygos Balsas":

„Rainis buvo švietimo ministeriu, Nac. teatro direktorium, soc.-dem. frakcijos lyderiu ir Seimo atstovu. Jojo tvirtas būdas, sujungtas su poetine, kilnia dvasia pridavė jam genialios asmenybės pobūdį, kuris pasireiškė nepaprastu žmoniškumu ir malonumu.

Dėl tokio žmogaus mirties, podraug su latvių tauta, giliai liūdime ir mes, lietuviai. J. Rainis buvo tikras lietuvių tautos draugas. Jo kūryboj lietuvių motyvai sutinkami ant kiekvieno žingsnio. Gyvendamas ilgą laiką Panevėžy R. turėjo progos su lietuvių tauta artimai susipažinti.

Būdamas švietimo ministeriu jis visa siela rėmė lietuvių reikalus. „Šviesos" d-jos augime R. pastangos nemaža padėjo. Jaunutė Rygos lietuvių gimnazija apie Rainį prisimena, kaipo apie nuliniausį geradarį ir geriausį užtarėją. Rainis buvo lietuvių gimn. gedagoginės tarybos garbės narys. Savo rankomis jis išdalino pirmiesiems abiturientams atestatus. Jo rūpesniu norėta įvesti lietuvių kalba latvių mokyklose. Žodžiu, visur ir visame Rainis rėmė ir palaikė lietuvių reikalus, už ką lietuvių tauta tegali būti giliai dėkinga ir sujaudinta širdimi dalyvauti latvių tautos gedule."

Dar apie Plečkaitį.

„Dzien. Wil." 214 nr. rašo:

„Suimto Rytprūsiuose Plečkaičio, apsiginklavusio ne lenkų išdirbtais ginklais, byla įrodo tamprų Vokietijos ir Lietuvos bendradarbiavimą. Plečkaitis bus teisiamas vokiečių teism o už nelegalų sienos perėjimą ir už vokiečių įstatymo sulaužymą apie sprogstamosios medžiagos laikymą. Vokiečių valdžios sluoksniai, matomai nori iš to įvykio sudaryti gryną politinį procesą. Apie tai kalba ir vokiečių laikraščiai, kurie praneša, kad bus pakviesti liūdytojai iš Lenkijos ir Lietuvos „geresniam visų neaiškių ligi šiol momentų lenkų lietuvių santykiuose nušvietimui".

Mažas palyginamai prasikaltimas, kuris įkriminuojamas Plečkaičiui, neduoda pagrindo išplėsti bylą ta kryptimi. Iš čia aišku, kad Vokietija ir Lietuva nori Plečkaičio bylą taip toli išnaudoti propagandai prieš Lenkiją, propagandai, kuri be abejo atsimuštų gyvu atgarsiu Vakarų valstybių kairiųjų spaudoje, kuri ne visai draugiškai yra nusistačiusi Lenkijos atžvilgiu. Tame greičiausiai ir glūdi paslaptis, kodel Voldemaras „tuo tarpu" nemano reikalauti išduoti Plečkaitį Lietuvai".

Pilnai sutinkame, kad Plečkaičio byla, kaipo ir jo asmuo, yra maža byla. Tik kodel kai kas tos bylos bijosi ir del jos nervuojasi — neaišku. Gal gi byla ta nerimą išaiškins...

Eina prie galo.

Poznanės endekų organas „A. B. C." Nr. 256, šių metų rugsėjo m. 12 dieną praneša apie vokiečių laikraščio „Berliner Boersen Zeitung" korespondento pasikalbėjimą su Lietuvos ministerių pirminku Voldemaru, kuris pareiškė:

„Prieš mano išvažiavimą iš Kauno (į Tautų Sąjungos rudens posėdžius), gavau grąsinantį laišką, kad ši mano kelionė bus paskutine kelione gyvenime. Žianau iš patikimų šaltinių, kad nesenai Plečkaitis buvo priimtas Pilsudskio Druskinykuose ir ta proga Pilsudskis pareikalavo, kad Plečkaičio žmonės ką nors sprendžiamo padarytų, nes kitaip Plečkaičio žmonės iš Vilniaus krašto bus išvyti".

Šią žinią dedame einant žurnalistų pareigas.

Šiaurės Amerika rengiasi pripažinti Sovietus de iure.

Spaudoj pasirodė sensacingų žinių, kad dabartinis Amerikos prezidentas Hooveris esąs jau paruošęs Sovietų pripažinimo de iure raštą. Laikraščiai rašo, kad prezidentas Hooveris ryžosi pripažinti Sovietų Rusiją de iure remdamasis Lenkikjos pinigų tarėjo Dawes'o raportais, kuriuos jis parašęs Amerikos vyriausybei po kelių savo apsilankimų Sovietų Rusijoje.

Latvija netoleruoja teroristų.

„Sevodnia" praneša, kad Latvijos vyriausybė šiomis dienomis išdavusi Lietuvai teroristą Mačiulį kuris prieš porą mėnesių nužudęs Lietuvos policininką Paleckį, buvo pabėgęs Latvijon. Čia tapo areštuotas ir pasodintas kalėjime, kur išbuvo iki liko išduotas Lietuvos vyriausybei. Reikia pridurti, kad dal teroristo Mačiulio, ypač buvo susirūpinę Vilniuje sėdį Lietuvos emigrantai, kurie net prašymus siuntinėję Latvijos vyrausybei prašydamt apsaugoti jų kolegą ir nebeišduoti jo Lietuvai. Bet tas, kaip matome, negelbėjo, nes Latvija, matyt, skiria teroristus nuo kitų emigrantų.

Pareinės evakuacija.

Kaip jau rašėme, nusisekus Hagos konferencijai, Anglija, Prancūzija ir Belgija pradėjusios evakuoti Pareinės kraštą, kurį buvo užėmusios jų kariuomenės nesutikus vokiečiams mokėti uždėtų karo kontribucijų. Pirmoji pradėjo evekuoti (išeiti) anglų kariuomenė, kuri iki lapkričio mėnesio visiškai paliuosuos okupuotą kraštą. Dabar pradėjo evekuoti Prancūzų ir Belgų kariuomenės. Evekuotą kraštą perima vokiečių administracija, kuri jau senai yra paruošta. Visame krašte viešpatauja džiaugsmas.

Palestinoj laukiama naujų sumišimų.

Bent kiek paskutiniu laiku aprimus Palestinoje arabų kovoms su žydais, šiomis dienomis vėl gaunama žinių, kad arabai ruošią naujų užpuolimų prieš žydus. Sumišimų metu Jeruzalėje, kaip ir visoj Palestinoj krikščionių gyvenamiej namai yra pažymėti kryžiais, kas apsaugoja nuo užpuolimų, nes ten eina kova tik tarp arabų ir žydų.

MŪSŲ PRIEŠAS.

Pereitame numery šioje vietoje mes nurodėmė, kokia baisi šmėkla gali atplūsti pas mumis iš rytų. Podraug mes nurodėmė į vieną priemonę, kurios reikėtų stvertis, jei norime išvengti tos didelės nelaimės. Dabar norėtume nurodyti dar į vieną mūsų priešą, kuris skina kelią tai šmėklai.

Prieš didįjį karą mūsų kraštą valdė rusai, per karą — vokiečiai; ir dabar mūsų būklė ne geresnė. Tie ponai, bevaldydami mūsų kraštą, užkrėtė mus kenksmingais papročiais, kurių mes privalome nusikratyti. Tie blogieji papročiai, kaip: girtuokliavimai, išdidumas ir nenoras eiti savo pareigų, yra daug kenksmingesni už ginkluotą priešą. Jie nejučiomis ardo mūsų bendruomenę, silpnina naująją kartą ir veda tautą prie išsigimimo.

Lietuvių tauta maža. Jai reikia susipratusių piliečių, geležinės valios piliečių, šventai tikinčių, tikrų patriotų, sąžiningų, gerbiančių save ir kitus, o ne lepšių, ištižėlių, parsidavėlių.

Šiandien didžiausias mūsų priešas, vargų ir nelaimių nešėjas, aršiausias mūsų šeimų ardytojas, visokių niekšybių ir apgaulių šaltinis yra — girtuoklybė. Visiems žinoma, kad girtuoklybė išplėšia šeimų židinio laimę, stumia jas į skurdą, vargą, nelaimes. Kodel mes ne visi jos šalinamės, ne visi su ja kovojame? Ir kuo tai pateisinama?

Mes dažnai užmirštame, kak esame sunkiose sąlygose, kad kiekvienas lengvai išleistas skatikas nueina į svetimas rankas. O tos rankos už surinktus iš mūsų skatikus suka mums virvę, neria iš jos kilpą ant mūsų kaklo. Ir juo daugiau mes tų skatikų išmetame, juo virvė stipresnė, juo skaudžiau ji mus smaugia. Kodel mes apie tai nenorime pagalvoti, suprasti visą pavojų ir jojo pasisaugoti?

Iš rimtų žmonių dažnai tenka išgirsti: „Kaip nevartoti degtinės, jei be buteliuko visur sunku prieiti, gauti patarimo, ar atlikti savo reikalus". Juk ne paslaptis, kad sutikus mylimą svečią — geria, daro išleistuves — geria, kelia vestuves — geria, laidoja mirusį — geria, per krikštynas — geria; žodžiu, „be gėrimo niekur ir niekas neapseina". Tokių žmonių rimtais žmonėmis pavadinti negalima. Jie gerai nepagalvojo dar, kokią nesąmonę jie platina. Be degtinės visuomet ir visur galima apseiti. Tik reikia panorėti blogą paprotį pakeisti geresniu.

Matant išplitusį girtuokliavimą ir surištas su juo nelaimes, negalima sudėjus rankas ramiai sėdėti, svajoti. Reikia ieškoti išeities. Bet kur išeitis?—*Stiprioje valioje*! Reikia geležinės valios, dorų žmonių, bet ne lepšių. Tik lepšis kiekvieną dieną po patirtų smūgių, nelaimių ar nemalonumų pasižada daugiau negerti, gerai elgtis, bet pasižadėjimą nuolat laužo, neištesi. Pamėginkime nors kartą nebūti lepšiais. Pamėginkime pasižadėti daugiau negerti ir *pamėginkime pasižadėjimą ištesėti*. Tuomet atneštas svetimųjų paprotys pas mumis išnyks, įsigyvens geras, sveikas paprotys—blaivybė, kurio mums visi pavydės. Tuomet išsikraustys iš mūsų šalies išdygusios, lyg grybai po lietaus, karčiamos, tuomet susilauksime greičiau šviesesnio rytojaus.

Kiekvienos tautos laimingas ar pražūtingas likimas — jos jaunoji karta. Tad ir reikia visas dėmesis kreipti į jaunimo auklėjimą. Jaunimas—tautos žiedas. Tam žiedui, kuris ateity vadovaus mūsų tėvynei, turime išugdyti valią, pasiryžimą. Tik išauklėję jaunimą, išugdę jame stiprią valią, įkvėpę Dievo bei Tėvynės meilę, nusikratysime įvairių dvasios atėjūnų blogumų. O tada jos jau neves mūsų atgijusios tautos prie naujos pražūties.

Tik panorėkime būti blaivūs.

Naujų Švenčionėlių lietuvaičių būrys. Jos yra įsitaisiusios lietuvišką vėliavą, kuriai iškovojo prideramą vietą bažnytinėje procesijoje.

liai pridėta, kad panaši peticija, kaipo įteikta neprisilaikant nustatytos tvarkos, paliks be atsakymo.

Čia taip ir kyšo balti siūlai. Dabar į Kauną iš Ženevos sugrįžo Lietuvos delegacija ir, sakosi nieko negirdėjusi apie panašią peticiją. Greičiausia „opozicinių partijų komitetas Lietuvoje" įsikūrė pas mumis, Vilniuje, iš „Słowo," „Dzien. Wil." ir „Wilbi" bendradarbių. Jie visuomet — ar tai prie valdžios Lietuvoje stovėjo krik.-demokratai, ar liaudininkai su socialdemokratais, ar tautininkai — varė ir varo griežčiausią „opoziciją." Gal ir dabar jie parašė tą peticijos juodraštį ir tik laukė, ar nepersirašys jo nors plečkaitininkai ir nepaduos, kam nerėtųsi paduoti. Tačiau ir šie nuleido jau nosis...

„Opozicinis Komitetas."

Lenkų spauda paleido žinutę, būk Tautų Lygos pirmininkas yra gavęs iš „opozicinių partijų komiteto Lietuvoje" (?) raštą, kuriame reikalaujama neįsileisti į Tarybos salę Lietuvos ministerių pirmininko prof. Voldemaro, nes jis valdąs kraštą teroru. Prašytojai tvirtina, kad prof. Voldemaras vedąs karą su lietuvių tauta, ir todel Taryba privalo prie Lietuvos vyriausybės pritaikinti Tautų Lygos pakto II straipsnį (Paskelbti karą. *Red.*). Tos žinutės pabaigoje kuk-

— Nesenai mes paskelbėm, kiek Lenkija skolinga užsieniams. Tuos pinigus pavertus auksinais ir padalinus visiems, suaugusiems ir vaikams, kiekvienas gautų apie 160 auksinų.

Iš mano dieduko pasakojimų.

Kartą angelas prašė Dievą leisti jam nužengti žemėn. Nebuvęs joje nė karto, matydamas ją tik iš tolo ir girdėdamas gana dažnai dangų pasiekiančius žmonių skundus ir aimanavimus, panorėjo jis pats tą visa ištirti ir pamatyti. Dievui leidus, angelas, pasivertęs žmogumi, nusileido į žaliuojančią pievą, kurios viduriu čiurleno mažutis upelis.

Kaip tik buvo pavasario rytas. Buvo neapsakomai gražu. Saulutė skaisčiai švietė. Tyrame ir kvepiančiame ore čiulbėjo tūkstančiai įvairių įvairiausių paukštelių. Angelui viskas labai patiko. Džiaugdamasis tokiu žemės grožumu, sieloje manė, kad žmonės esą labai pagedę, jeigu gyvendami, kaip rojuje, dar nepasitenkina savo būviu.

Prie pat miško, kurs buvo netoli to upelio, angelas užėjo mažą, pusiau pakrypusią dūminę pirkelę. Joje gyveno labai neturtingas ūkininkas — Baltrius. Šis kaip tik tuo laiku kapojo malkas, garsiai, dejuodamas ir skųsdamasis savo vargingu gyvenimu.

Prisiartinęs prie jo angelas tarė:

— Garbė Jezui Kristui!

— Per amžius! — atsakė Baltrius.

— Na, o kas pas jus girdėti? — užklausė angelas. — Kaip ten su laukeliais, nameliais, šeimyna?

— Ot dar ko užsinorėjo! — atsakė Baltrius: — vargas ir tiek! Juo toliau, tuo sunkiau užsidirbti kad nors ir šitos juodos duonelės. Mušies žmogus, kaip toji žuvelė tinkle. Dirbi, prakaitauni, nematydamas nei galo, nei poilsio.

— Tai kas gi jums daugiausiai įkyrėjo? — teiravosi angelas.

— Kas? Ogi viskas! — atsakė Baltrius. — Labiausiai gal daėdė tas amžinas darbas...

— Bet juk sekmadieniais galite atsilsėti — tarė angelas.

— Ką? sekmadieniais! — sušuko Baltrius. — Ogi kas sekmadieniais pašers gyvulius, prineš vandens, priskus žmonai bulvių, jeigu ne aš?!

— Bet juk per metus—tarė angelas—vistik turite šiek tiek laiko poilsiui.

Baltrius nusijuokė. — O iš kur gi jus Dievas neša, kad nežinote mūsų gyvenimo? — užklausė Baltrius.—Kada gi mūsų brolis ilsisi? Žiemą reikia ir kulti, ir vėtyti, ir į mišką važinėti, kad parūpinus visiems metams kuro. Prišali, privargsti žmogus iki valiai; bet kad atsilsėjus? kur tau! O pavasarį, nespėja vieversėlis užtraukti savo čyravyru, jau ir kinkyk širmelį į žagrę; jau reikia ir sėti, kad paskui ledai turėtų ką išmušti. Vos atsisėji, o čia jau, žiūrėk, ir šienapiūtė. Dar šlapias šienelis kupetaitėse stovi lauke, o jau laikas rugelius kirsti... Ir taip be galo.

— Ir nejaugi jums tas darbas taip labai įkyrėjo? — užklausė angelas.

— O! dar ir kaip! — atrėžė Baltrius. — Juk nuo pat gimimo dienos aš tik tą žinau, kad dirbu. Apie poilsį gi, tai ir pasvajoti neturiu laiko.

Tada angelas, truputį pagalvojęs, tarė Baltriui: — Mano, mielasis, gaila man jūsų. Sunkus jūsų gyvenimas ir karti dalelė, bet nenusiminkite: aš jums padėsiu. Duosiu jums pilną maišą pinigų, bet tik su ta sąlyga, kad nuo šios dienos liausitės dirbę.

Tai išgirdęs, kad nepuls Baltrius jam po kojų, kad nepradės jas bučiuoti, dėkodamas už tokią geradėjystę ir žadėdamas šventai pildyti jo reikalavimą. Priminęs dar kartą Baltriui, kad jis jau nuo šios dienos negalįs nieko ir tai nič nieko dirbti, angelas nuėjo sau toliau.

Nuo šios dienos Baltriaus gyvenimas atsimainė. Prisipirkęs žemės ir galvijų, ir išsistatęs gražiausius trobesius, greitu laiku iš paprasto mužikėlio tapo didžiausias ponas. Visą jo ūkį vedė tamtyčia nusamdytas ūkvaizda. Baltrius gi pats tik tiek teveikė, kad miegojo ir valgė išsvajotus savo lašinius su duona, užgerdamas tą viską namų darbo alučiu. Ir patiko pradžioje Baltriui toks gyvenimas. ir kodel turėtų nepatikti. Visko iki valiai, dirbti nereikia, tik miegok ir valgyk.

Po kai kurio laiko apėmė Baltrių ne tai žiovulys, ne tai nuobodulys. Žiovaus žiovaus nabagas, kad net žiaunos traška. Ir mano sau Baltrius: pasikelsiu, pasivaikščiosiu, o gal ir pereis, bet kur tau! Nuobodu ir tiek.

Kaip tik artinosi pavasaris. Visi, kas tik gyvas, triūso, krutėjo, rūpinosi. Ypač rūpestingai darbavosi paukšteliai, kartu pripildydami orą linksmu čiulbėjimu.

— Dėkui, Tau Dieve! — manė Baltrius; — tai bent turiu gyvenimą, bent atsilsėsiu už visus savo vargus.

Žiovulys vienok jį negailėstingai kankino, nes nors ir gera jam buvo, bet vis tik nuobodu.

Išėjęs į kiemą ir atsisėdęs ant slenksčio, matė Baltrius, kaip triuso apie jo ūkį tarnai. Vieni jų linksmai dainuodami ėjo su plūgais į laukus, kiti gi su tokiu pat ūpu grįžo atgal. Visi dirbo, tik jis vienas, susidėjęs rankos ant pilvo, sėdėjo ir žiovavo.

Taip prasnaudęs visą dieną, Baltrius vakarą nuėjo gulti, bet jokiu būdu negalėjo užmigti. Ir taip iki pat gaidžių išgulėjo nesumerkęs akių.

Pasikėlęs anksti rytą, pareikalavo valgyti. Bet šiuo kartu ir mėgiami spirgučiai su duona kaž kodel nelindo pro gerklę. Rodėsi Baltriui, kad spirgiai ar tai per sūrūs, ar tai prisvilinti. Išbarė žmoną, ūkvaizdą, visus tarnus, bet ramumo nerado.

Jam ir dienos tapo vos pergyvenamos, ir naktys ilgos. Ir mano sau Baltrius: — Kas man yra. Visko turiu: ar tai valgio, ar tai gėrimo,—o čia žmogui nieko nesinori. Ir kas man darytiʔ! Norėtųsi imtis kokio nors darbo — ar tai malkos pakapoti, ar tai žmonai bulvių padėti skusti, — bet gėda. O kita ir pasižadėjo, kad nieko nedarysiąs; žodžio laužyt kaip tėk nesinorėtų.

Rudeniop Baltriui toks gyvenimas taip įkyrėjo, kad nors gyvas žemėn lįsk. Be to, ir iš veido atsimainė. Iš drūto ir raudono prieš tai Baltriaus varguolio pasiliko tik oda ir kaulai. Sulieso, pa-

Mūgė Lvove.

Lvove kasmet rudenį ruošiama mūgė. Ji panaši į parodą. Kurią mes matėme pernai Vilniuje. Tokią mūgę suruošė ir šiemet ir ją iškilmingai atidarė rugsėjo 7 d. Į iškilmes atvyko prancūzų parlamento atstovai (jie viešėjo ir Vilniuje) ir daug valdžios atstovų. Tą pačią dieną į mūgės direkcijos rūmus buvo įmesta bomba, kuri sunaikino rūmų įtaisymą; metusio bombą nepasisekė sulaikyti. Didžiojoj gelžkelio stoty kilo gaisras, sunaikinęs 25 bagažo siuntinius; gaisro piežastys tiriamos. Pastatytieji prieš tą stotį stulpai su skilbimais apie mūgės atidarymą sugriuvo; posirodo, kad jie buvo kieno tai piūklu įpiauti. Lenkų spauda visą kaltę norėtų suversti ukrainams.

Įvairenybės.

Pavogė tiltą.

Ko pasaulyje vagys nevagia? Viename mieste jie pavogė namą, kitame — gatvės grindinį. Tai atsitiko Europoje. Tačiau kiniečių vagys dar gudresni: jie pavogė didželį tiltą, kurį saugojo policininkai. Štai kaip atsitiko Šanchajuje.

Prie policininko priėjo du žmonės ir paprašė sulaikyti judėjimą per tiltą, nes jis reikią taisyti. Policininkai jų paklausė, dar prikalė lentelę su parašu: judėjimas sulaikytas. Tuojau prie tilto suėjo darbininkų būrys; jie pradėjo tiltą ardyti ir medžiagą krauti į laivelius. Pasidarbavus jiems visą naktį, tilto nebeliko. Tik trečią dieną policija užklausė miesto savivaldybę, kuomet bus tiesiamas naujas tiltas. Ir tuomet paaiškėjo, kad tai būta vagių darbo. Šoko jų ieškoti, bet jau buvo per vėlu. Vagys per tą laiką tilto dalis išpardavė ir patys išnyko.

Pragaras ir rojus.

Kiekvienas žmogus trokšta susilaukti šviesesnio rytojaus. Ir jis yra pasiryžęs krauti didžiausias aukas, kad tik jojo susilaukti. Tokiu žmonijos palinkimu pasinaudojo bolševikai — nuosekliausi socialistai — ir pažadėjo rusams įkurti žemėje rojų. Imtasi darbo. Ten prieš 10 metų milijonai žmonių nužudyta, didžiausi „buržujų" turtai sunaikinta, kad tik greičiau žūtų susidaręs ten „pragaras", kad tik greičiau įkurti „rojus". Jau praslinko 10 metų ir dabar galima nors bendrais bruožais pažymėti, kas ten sugriauta ir kas nauja sukurta.

Prieš karą Rusiją valdė caras ir jojo ministeriai. Jų valdžios parama—„dvoriane", arba „šlėkta", kaip mes pavadintume juos, naudojosi didžiausiomis lengvatomis ir užimdavo visas aukščiausias ir pelningiausias vietas; į jų luomą galėjo pakliūti tik tie, kas pasižymėdavo dideliais carui nuopelnais. Visi kiti Rusijos gyventojai—valstiečiai ir darbininkai—skurdo, vargo; jiems tekdavo pakelti didžiausius sunkumus, kuriuos užkrauna valstybė: mokėti mokesčius, tarnauti kariuomenėje paprastais kareiviais, karo metu guldyti galvas už tėvynės neliečiamybę; žodžiu, pilkoji masė buvo prislėgta.

Dabar Rusijoje caro nėra, nera ministerių ir dvorianų. Už tat yra diktatoriai (Leninas, dabar Stalinas), yra kamisoriai, kurie eina ministerių pareigas, yra komunistinė partija. Ta partija dabartinės bolševikų valdžios — ramstis. Ji naudojasi didžiausiomis lengvatomis, kaip seniau dvorianai, į komunistų partiją įsirašyti labai sunku, — reikia kuo nors pasižymėti. Pilkoji masė - valstiečiai ir darbininkai—eina kaip ir ėjo tas pačias pareigas. Jiems dažnai, kaip tenka skaityti laikraščiuose, ir duonos trūksta.

Kuo gi geresnis bolševikų rojus už buvusį pragarą?

Kiek žmonių gali išmaitinti žemė.

Austrų profesorius Ervin Stranik nesenai paskelbė įdomų apskaitliavimą, — kiek dar žmonių galėtų sutilpti ir išsimaitinti mūsų žemelės paviršiuje.

Iš viso ant žemės kamuolio gyvena dabar 1.950 milijonų žmonių. Iš to skaičiaus 625 milijonai (31%) tenka Europai. Amerikoje gyvena tiktai 147 milijonai, nors žemės plotu Amerika bemaž 5 sykius didesnė už Europą. Amerika užima 52 milijonų ketvirtainių kilometrų plotą. Azija 48 milijonų ketvirtainių kilometrų apgyventame plote turi 10,3 milijonų gyventojų; taigi yra gana tirštai apgyventa. Tuo tarpu Afrikoje gyvena vos 140 milijonų žmonių, nors žemės plotas, kuriame galėtų žmonės gyventi, siekia 30 mil. ketv. klmtr. Australijai tenka tik 8 milijonai gyventojų.

Klausimas, kiek dar žmonių galėtų sutilpti ir išsimaitinti tuose, rodos, gana erdviuose žemės plotuose?

Tiksliai tokį dalyką apskaičiuoti, žinoma, yra gana sunku. Bet dauguma mokslininkų yra linkę manyti, kad Europoje galėtų užtekti vietos truputį didesniam žmonių skaičiui, negu šiandien jų gyvena; daugiausia čia galėtų sutilpti 700 mil. žmonių. Amerikoje (šiaurės ir pietų), vietoj 147 mil., galėtų gyventi net 3.300 milijonų: Azijoje — 1700 milijonų; Afrikoje dabartinis gyventojų skaičius, 140 milijonų, galėtų drąsiai didėti ligi 230 milijonų. Pagaliau, Australijoje, vietoje 8 milijonų galėtų išsimaitinti net 700 milijonų žmonių. Taigi išeitų, kad vietoje šiandien gyvenančių mūsų žemelės paviršiuje 1.950 mil. žmonių galėtų susirasti sau vietą ir maistą 8.700 milijonų gyventojų.

Toliau prof Stranik stato sau klausimą — kokiu būdu turėtų būti tvarkomi išeivybės reikalai ir į kuriuos kraštus pirmoje eilėje turėtų būti kreipiamas žmonių dėmesis? Į tai prof. Stranik duoda šit kokį atsakymą. Pirmoji vieta šiuo atžvilgiu, jo supratimu, tenka Afrikai. Ji turinti didžiausius dar nesunaudotus turtus. Toliau eina Argentina; dar toliau — Australijos Naujoji Zelandija. Šis kraštas turėsiąs ilgainiui tapti kolonistų rojumi, nes ligi šiol, dėl savo geografinės padėties, jis yra labai toli nuo Europos ir Amerikos kultūros centrų, ir t dėl negalėjęs svetimų kraštų žmonių patraukti.

ATSIŲSTA.

Gerbiamoji „Vilniaus Rytojus" Redakcija!

Šiuomi prašome mes gėliūniečiai, kad G. R. atitaisytų klaidą, tilpusią „V. R." Nr. 38 kur reikėjo parašyti Šv. Kazimiero", o ne „Kultūros".

(Seka Leveik tie patys parašai).

Gėliūnai, 1929-IV-8 d.

Trumpos žinios.

— Mandžiūrijoje ėjo smarkūs mūšiai. Pagrančnaja miestas visai sunaikintas. Anglija pradėjo traukti kariuomenę į Kiniją prie Tibeto. Ar tik nemano pasinaudoti, jei kiltų tikras karas tarp Kinijos ir Rusijos?

— Šiais met. N. Lietuvoje nusausinta apie 40 tūkstančių ha plotas. Tuos darbus dirbo apie 7500 darbininkų ir išleileista apie puse milijono dolerių. Ateinančiais metais manoma nusausinti ir gi apie 40 tūkstančių ha.

— Lenkijoje šią žiemą sušalo apie 12 milijonų vaismedžių; daugiausia sušalo kriaušių, mažiausia — obelių. Nuostoliai siekia apie 27 milijonus auksinų.

— Maskvoje valgyklose pirmadieniais uždrausta gaminti mėsinius valgius. Kitomis dienomis mėsos vartojimas žymiai sumažinamas.

— New Jorke sumanyta pastatyti naujas 80 aukštų dangoraižis, kuriame galės apsigyventi 60 tūkstančių žmonių. Išeina, kad Vilniui užtektų trijų tokių „namukų".

— Graikijoje 7 ginkluoti banditai sulaikė 100 turistų, apiplėšė juos, ir paėmę su savimi 6 turistus pareikalavo dar didelės duoklės.

— Vokiečių parlamento rūmuose buvo pakišta bomba. Dabar pasisekė surasti ir kaltininkus. Tai tie patys žmonės, kurie besitveriant Vokietijoje respublikai yra nužudę ministerį Ratenau.

— Palestinoje dabar ramu. Iškelta sumanymas atimti Palestiną iš Anglijos globos. Tačiau pati Anglija nenori apie tai nė klausyti.

— Anglų kariuomenė jau išėjo iš vieno vokiečių miesto Pareinėje. Užimtus rūmus anglai grąžina vokiečiams.

— Latvijos vyriausybė yra pasirengusi sumažinti švenčių skaičių; pirmiausia bus panaikintos trečiosios didžiųjų švenčių dienos.

— Maroke prancūzus užpuolė sukilėliai; yra užmuštų apie 20.

— Del baisios audros New-Orleane (Amerikoje) kilo didelis potvynis. Daugiau kaip 1000 gyvenamų namų stovi vandeny; nuostoliai labai dideli.

— Sovietuose susekta organizacija, kuri kenkusi rusų jūros pramonei tuo būdu, kad visus užsakymus stengėsi atiduoti užsienio fabrikams. Ta organizacija yra padariusi 18 milijonų rublių nuostolių. Suimta 9 asmens, jų tarpe geri specijalistai.

---

delto, išdžiūvo, kad vos tik galėjo pagilkti kojas. Priėjo prie to, kad net pravėjo gailėtis savo senobinio gyvenimo.

Taip jam besisielojant, žiūri, ateina kaip tik tas pats, kurs jį buvo apdovanojęs pinigais. Priėjęs ir pasisveikinęs klausia Baltriaus:

— Na kas gi pas jus, Baltruti, girdėti? Ar laimingi turėdami visa, ko norėjote.

— Aišku, kad turėčiau būti laimingas! — atsakė sunkiai atsidusdamas Baltrius: —, bet man kažin kas yra.

— O kas tokio? paklausė angelas.

— Ogi pats nežinau! — atsakė Baltrius: — bet man labai nuobodu ir dažnai norėtųsi imtis kokio nors darbo.

— Bet juk esate turtingi ir darbuotis nereikalaujate — atsakė angelas. — Jūs kaip tik daugiausiai ir geidėte poilsio.

Baltriui dabartinis turtuolio gyvenimas tiek įkyrėjo, kad ilgai negalvodamas, kad nepuls savo geradėjui vėl po kojų, prašydamas net su ašaromis akyse grąžinti jam jo senobinį gyvenimą.

— Kas man iš turtų, — šaukė Baltrius, — kad negaliu nei valgyti, nei miegoti. Kas man iš jų, jei jie man laimės nesuteikia? Sutinku tūkstantį kart geriau nešti sunkiausią vargo naštą, kad tik nusikratyti dabartiniojo gyvenimo.

Taip maldaujamas angelas pasigailėjo Baltriaus. Priemęs savo pirmykštį t. y. dangiškos dvasios pavydalą, stojo prieš jį visoje savo šviesoje ir tarė: — Žmogau! Tebūnie taip, kaip nori. Ir žinok, kad šiame pasaulyje pilnos laimės nėra. Tik darbuodamiesi galite padaryti savo gyvenimą šioje ašarų pakalnėje šiek tiek pakenčiamu..

Todel melskitės ir dirbkite.

V.

Iš Marcinkonių padangės.

(Balsas iš sodžiaus).

Šios apylinkės gyventojai gal skurdžiausia gyvena. Žemė menka, smėlis ir tos mažai turima. Retas čia ūkininkas nedasiperka duonos, savos retai kam užtenka. Žmonių būvį kiek palengvina grybai. Bet ir grybams kuriais metais nepadygus žmonėms tenka gan sunkiai pavargti, kol sulaukia naujos duonos. Grybais galima būtų čia gan gerai uždirbti. Bet dėka žmonių tamsumui pelno už grybus gaunama tik maža dalis. Visa grybų prekyba žydų rankose, tarp jų daugiau niekas nesimaišo ir didžiausias šio krašto žmonių turtas — daugiau duoda pelno ne tiems, kurie anksti rytais kelias ir per visą dieną sukaitę laksto po miškus ir kalnus, bet žmonėms, kurie guli ir laukia pririnktų atvežant.

Šios apylinkės žmonių skurdą, dar kiek padidina ir manievrai. Nors kareiviams ir uždrausta daryti žmonėms žala, bet vienas kitas išrauna žmogui šieno glėbį, ar rugių kelių pėdų, ar šiaip sau ką pagriebia. Kur eina šaudymai, ten išvaromi žmonės iš namų ir sulaikomi laukų darbai. Po manievrų žmonės jaučiasi kaip po karo: visi skundžiasi, kad vienam tokį nuostolį padarę, kitam kitokį. Šią vasarą daug visokių pramogų suruošė KOP kareiviai. Per kelius sekmadienius buvo suruošta miške prie Marcinkonių šokiai. Į šokius susirinkdavo aplinkinių sodžių lietuvių jaunimas. Visi eina kapelijos orkestro klausyti. Vieni toki šokiai buvo surengti per Škaplierinos atlaidus VII.16 d. vietinio kapitono inicjatiya. Laike šokių įvyko mergaičių gražumo konkursas. Konkursą laimėjo ir prizę gavo viena lietuvaitė iš Rudnios. Vietinis jaunimas vieno lietuvio mokinio (svečio) paragintas pakėlė kapitoną „valio" už visas geradėjistes. (Ir čia atnešama žydų paprūčiai. Negražu... Red.).

Mūsų valsčiuje gal nebuvo niekuomet geros tvarkos ir nebus. Pilnas valsčius raštininkų ir sekretorių darbuojasi. Žmonės tik stebisi. Seniau, sako, būdavę du raštininkai ir gerai tvarką vedę, o dabar net šešiuose darbuojasi. Kad kiek geresnė tvarka valsčiuje būtų, reikia visų pirma gero šeimininko — viršaičio, kuris daugiau rūpintųsi ne savo asmens reikalais, bet pirmon vieton statytų žmonių reikalus ir gintų jų teises. Be to reikia, kad žmogus būtų šiek tiek apsišvietęs, gerai žinąs įstatymus, kad nereiktų kiekvieną kartą klausti sekretoriaus. Nors toks žmogus pas mumis ir sunku rasti, bet kiek galima reikia jo ieškoti. Paprastai pas mumis renka vienas del to, kad jo giminietis, kitas, kad jo geras pažįstamas, taip kad ir išrenka vuitą niekam tikusį. Ir rinkimai dar vyksta karčiamoje prie stiklų. Valsčiaus taryba, kaipo valsčiaus reikalų vedėja ir tvarkytoja, turi būti taip pat iš gerų žmonių sudaryta. Turi gerai reikalų prižiūrėti, ypač pas mus, kur taip dažnai mainosi viršaičiai. Gal ne vienas viršaitis dar neišbuvo skirto laiko. Žiūrėk, pabus metus, ar keletą mėnesių ir bėga, pridaręs įvairių „netobulumų".

Mokyklų mums daug dar trūksta, bet ką padarysi. Gyvename tokiose sąlygose, kad sunku savoji įsisteigti. Šiais paskutiniais laikais pradedama steigti naujo tipo mokyklos: pusiau lenkiškos ir lietuviškos. Taip įsteigta tokios mokyklos grynai lietuviškose sodžiuose: Zervynoje, Puvočiuose, Marcinkonyse ir paskutiniais metais Darželiuose. Tokių mokyklų veikimą ir vaisių žino kiekvienas, kam sako susidurti su jomis.

Mokesčiai pas mus nemaži, kaikurie dvigubai dar padidėjo. Būtent, draudimo (strakauka) ir valsčiaus pašto (opłaty na pocztę gminną) mokesčiai dvigubai užaugo. Šiemet del draudimo mokesčių kai kurie sodžiai buvo prisiartinę net prie licitacijos slenksčio. Buvo ir sekvestatorius, buvo ir aprašymai, buvo ir moterėlių ašarų.

Ateinančių metų perspektyvos kiek šviesesnės. Šiemet, ir smėlynuose kokiu centimetru aukštesni ir buinesni javai užaugo; bulvės irgi kiek šauniau atrodo. Jei grybai kiek geriau padigs, tai žmonės gal kiek ir lengviau praleis ateinančią žiemą. Gera būtų kiek šviesesniams metams esant, nuvežti keletą vaikų į Vilniaus lietuvių Gimnaziją, ar nors į amatų mokyklas.

Vilmanas.

ŪKIO SKYRIUS.

Iš Tverečiaus padangės.

Šių metų derlius.

Šių metų derlius daug geresnis, negu perniai buvo. Rugiai geri, kviečiai vidutiniški. Vasarojus vidutiniškas; pupos visai blogos, bulvės išrodo geros. Bet šieno šiemet visai maža, del sausumo nežėlė.

Ūkininkų D-rjos.

Prie ūkininkų D-jų priskaitoma vien Ūkio Rateliai, kurių tikslas skleisti bendras supratimas ūkininkų tarpe apie ūkį ir bendrai lavintis ir semti daugiau žinių iš knygų ir laikraščių, paskaitų. Tokių Ūkio Ratelių mūsų valsčiuje yra bent trys, būtent: Kukutėliuose ir Pivoruose Lietuvių Ūkio D-jos, o Tverečiuje valdžios rūpesniu ikurtas, bet dalis ir mūsų ūkininkų priklauso šiems Ūkio Rateliams. Ūkininkai daugiau rodo palankumo ir susidomėjimo, negu kitom D-jom ir jų veikimas kaskart plečiasi. Jau vietomis matyt (Galalaukis) užvestų pavyzdinių laukelių ir bandymų su žieminiais javais, kas duos ūkininkams gal netaip dar aiškų supratimą ir ne tuos vaisius, kurie reikalingi būtų turėti iš tokių bandymo laukelių, bet vis delto yra padaryta didelis žingsnis pirmyn, nes ne teoriškų ir ne sausų žinių gauta, bet jau praktiškų, o tai mūsų ūkininkams yra labai svarbu. Pageidaujama būtų, kad tokie bandymo laukeliai būtų užvesti beveik prie kiekvieno Ūkio Ratelio ir net sodžiuose, kur randasi vienas-kitas susipratęs ūkininkas, ir tai netik rugiams, bet ir daržovėms, vasarojui ir pievoms.

Visų pirma tuo reikalu turi pasirūpinti Ūkio Retelių Valdybos, o po to Centro D-ja. Ratelių valdyboms prašant, tikiuosi, kad pasiųs agronomą bei instruktorių ir padės užvesti vieną kitą tokį laukelį. Tuo reikalu jau rūpintis laikas dabar, kuomet ūkininkai pradeda sėti javus. Be to, mūsų ūkininkai beveik visi sėja rugius byruolius, kurie prinokę greit išbyra, piaunant, statant ir vežant ir nemaža jų palieka lauke ir nueina niekais. Man rodos, kad mūsų ūkininkams reikėtų užsivesti rugių ne byruolių tiems, kurie jau gyvena viensėdžiuose, nes sodžiuje tas negalima, kadangi greta visų ūkininkų dirvos ir bežydint susimaišo ir virsta byruoliais.

Kai kurie mūsų ūkininkai klaidingai mano, kad mūsų žemėje neauga nebyruoliai rugiai ir del to neséja. Bet rugiai nebyruoliai būtų tuo gera laikyti, kad duotų daugiau „malato" ir nereikalautų taip stropaus darbo rugiapiūtėje.

Kukutėlių Ūkio Ratelis pernai išsirūpino kreditan iš Centro D-jos vieną vagoną superfosfato, o šiemet net du ir dar pritrūko. Šiemet pasėta runkelių virš. 20 kil.

Pivorų Ū. R. pernai nėvieno vagono trąšų nesuvartojo, o šiemet vieną vagonų superfosfato parsitraukė.

Dėka Centrui gauta ūkio įrankių, būtent: drapokas, plūgas, kultivatorius, ir akėčios pievoms akėti. Mūsų ūkininkai iš ūkio įrankių turi plūgą ir akėčias ir tik kai kurie turi ir drapoką. Be drapokų sunku žemė gerai įdirbti, del to jis butinai ūkininkui reikia turėti.

Blogiausia, kad mūsų ūkininkai dar nesupranta, kad ūkis pakelti lengviausia bendromis jėgomis, tai yra susiorganizavus į ūkio draugijas ir ratelius, o jie jei ir įstoja į ūkio Ratelį, tai tik todel, kad gali gauti kreditan it dar pigiau negu iš privačių rankų superfosfato. O nesupranta todel, kad pas mus nesuvo paskaitų, nes Rateliai gyvuoja jau antrai metai, o prelegento su paskaitomis nebuvo nė vieno. Tuo reikalu gyvai turi susirūpinti Centras, nes Centras mūsų sostinėje Vilniuje, tai nelygiant širdis, kuri turi nuolat plakti, norint palaikyti gyvybę ir sukelti mūsų ūkininkų tarpe gyvą ir aiškų supratimą ir reikalingumą to organizuoto darbo, be kurio šiais laikais mūsų ūkio pagerinimas neįmanomas. Tuomet aiškiai supratę ir įvertinę visi įstotų nariais ir net tie, kurie šiandien saesuprasdami. daro didelę klaidą atkalbinėdami.

Tuomet šios rūšies organizacijos mūsų krašte butę vienos stipriausių, tuomet ūkininką paimtų į savo rankas prekybą ir įsteigtų visokios rūšies koperatyvų ir t. t. — vienu žodžiu, patys sėtų, patys dirbtų, patys ir parduotų. O dabar dirba dirba, o pelnas visai mažas, nes visa eilė spekuliantų pirkėjų reikia išmaitinti. Be to, pageidaujama būtų, ir yra] net gyvo reikalo, kuriuo turi susirūpinti Ratelių Valdybos o kartu ir Centras, kad žiemos metu nors tose vietose, kur yra jau susitvėrę Rateliai, būtų įsteigti ūkio kursai nors kelių savaičių arba menėsių. Lankytojų skaičius beabėjo būtų didelis, o naudą šimteriopa. Tuomet sulauktume jaunų, sveikų ir susipratusių ūkininkų. Neprošalį būtų ir mergaitėms, kad sužinojus šiek tiek apie namų ruošą nes taip mažai, beveik nieko šioje srityje nedaroma, o gyvenimas eina savo vaga. Kituose kraštuose jau senai yra specijalės mokyklos, mes lietuviai tuo tarp nieko neturime, ir todel kursai reikia būtinai įsteigti

Nors sodietis turi daug daugiau įvairių produktų, negu miestietis, bet valgį gamina labai paprastai. Kaip jau minėjau, mūsų valšč. veikia trys Ūkio Rateliai ir mano supratimu, gerai veikiant jie galėtų aprūpinti visą valščių ir kol maža yra žmonių, kurie gali veikti, nėra reikalo daugiau steigti, nes tai tiktai skaldytų jėgas į smulkias kuopeles, kurios negalėtų taip sparčiai plėtotis. Be to, labai būtų pageidaujama kad Kukutėliuose ir Pivoruose būtų įsteigta javų valymo punktai, nes dabar yra tik Tverečiuje ir negali visų ūkininkų aprūpinti.

Užbaigdamas apie ūkininkų reikalus turiu pastebėti, kad nėsu žinovas visų viršuj paliestų klausimų, kuriuos paliečiau apgraibomis, bet gyvendamas sodiečių tarpe matau visus jų trūkumus, kuriuos veikiausiai reiktų pašalinti. Tuomet ir mūsų ūkininkai taptų ūkininkais pilnoje to žodžio prasmėje.

Sakalėlis.

Bičių žiemavimas tamsėse.

Kaip kurie bitininkai suneša bites žiemai į tamses. Pas mus tas paprastai atsitinka spalių mėnesio antroj pusėj. Jei šalčiai būna ankstyvi, tai vis delto su bičių statymu į tamses nereikia skubinties, nes tie pirmieji šalčiai paprastai būna nedideli ir neilgai tęsiasi. Lai juos bitės praleidžia lauke. Tuo laiku bitės perų neturi, todel tokie šalčiai joms nekenksmingi. Toliau, po tokių šalčių paprastai dar būna šiltos dienos ir bitės gali apsilakstyti. O tai yra labai svarbu jų sveikatai. Gi sustatytos į tamses, jos laike tokio oro bereikalingai kenčia nuo karščio ir tvankaus oro.

Bitės statoma žiemai arba į tam tyčia pastatytas tamses, arba į negyvenamas trobas, kaip antai: daržines, svirnus ir t. t. Negalima tačiau bičių statyti į tvartus arba į kuriuos kitus panašius triobėsius, kur ėsti pagedęs oras. Gana gerai bitės žiemuoja pagrindėse; esąs virš bičių ūžesys joms nieko nekliudo. Tokiuose butuose paprastai nuo šiltų lubų, kurios viršuj bičių esame bute yra grindimas, visą žiemą laikosi vienoda temperatūra.

Bendrai, bičių žiemavimui butas turi pasižymėti šiomis ypatybėmis: jis neprivalo būti per šiltas ir neturėti plyšių, nes priešingai, jis bus išroinės temperatūros įtakoj. Jis turi būti sausas ir tamsus; nedidelė šviesa bitėms nekenkia. Be to, jis turi būti taip sutvarkytas, kad jį būdų galima lengvai vėdinti.

Pirma, negu sunešti bites į tamses, pirma reikia tas tamses atatinkamai sutvarkyti, būtent: gerai išvalyti, išdžiovinti ir išvėdinti. Lentynos arba suoleliai, ant kurių bus statomi aviliai, turi būti pataisyti, kad nejudėtų. Reikia taip pat pasirūpinti, kad iš tamsės būtų pašalintos pelės su sląstų arba tam tikrų nuodų pagalba.

Prieš avilių nukėlimą iš jų nuolatinės vietos, reikia juos pirma sunumeruoti, kad pavasarį būtų galima pastatyti kiekvienas avilys senojon vieton. Iškarto to neatlikus, pavasarį bitininkas turės nemaža nemalonumų. Sunėštus iš oro avilius į tamses, reikia tuojau iš rudens apžiūrėti avilių padės ir visas pagedusias pataisyti, o supuvusias pakeisti naujomis. Pavasarį tą darbą daryti bus nepatogu, nes kol bitės bus išstatomos laukan, žemė esti dar įšalusi ir todel įkalti arba įkarti padžių kuolelius labai bus sųnku. Rudenį tą darbą mes atliekame gana lengvai.

Pats bičių statymas į tamses atliekama tokiu būdu.

Pirmiausia užsklendžiame avilio ląstvelę; jei skląstelio nėra, tai ląstvelę galime užkimšti žole, šienu ir t. t. paskui avilį neštuvais pernešame į tamsę. Nešant avilį jį statome ant neštuvų taip, kad rėmai būtų atkreipti į tą pusę, kur žmonės eina. Nešantieji avilį žmonės turi žengti sutartinai, nes tai apsaugos avilį nuo šoninių krypavimų. Atneštą į tamsę avilį atsargiai nuimam nuo neštuvų ir atsargiai statome į paskirtą vietą tamsėje.

Tamsėje avilius galima statyti viena, dviem ir net trim eilėm vienas nuo kito. Jei tamsėje pakankamai yra vietos, tai avilius stotoma į vieną eilę ir tarp jų paliekame tarpus, kokia 1 metro platumo, kad lengviau būtų prie avilių prieiti ir juos apžiūrėti. Visi aviliai statoma ląstvelėmis į takus, kad žienią lengviau būtų apklausyti kiekvieną avilį. Dangtelius geriau palikti ant avilių, nes tada pelės neapgraužia pogalvių. Tačiau jei tamsėje maža vietos, tai dangtelius galima nuimti.

Kuomet visi aviliai sunešti į tamsę, kad jei būtų pakankamai tamsu, uždarome kaip duris, taip ir langus ir bendrai užtaisome visus plyšius, per kuriuos gali įeiti šviesa.

Įneštus į tamses avilius išsyk paliekame su uždarytomis ląstvelėmis. Bijoti, kad bitės užtrokš nereikia, nes tuo laiku jos jau esti susimetusios į kamuolį ir yra palyginti mažai veiklios. Medžiagų kitimas jose vyksta labai išlėto ir todel nuodijančių orą produktų išeina labai maža, nepaisant, net to, kad pernešant bitės buvo sujudintos, Be to, per nesklandžiai uždarytas ląstveles, plyšius ir pogalvį visuomet į avilį pakankamai įeina tyro oro.

Avilius į tamsę sunešti reikia visus vieną dieną, nes jei tą darbą atlikti pripuolamai ir dalimis per keletą dienų, tai suneštos į tamsą bitės bus sujudintos tebesitęsiančiu kitomis dienomis bičių statymo į tamsę darbu.

Tirint keliolika avilių tas darbas galima atlikti gana greit. Turint kelias dešimtis avilius, reikia, išsyk pastatyti 2—3 neštuvus, kad greičiau darbą atlikus ir mažiau bites suerzinus.

Praėjus 2—3 valandoms, po bičių sunešimo į tamsę, reikia tamsė aplankyti ir paklausyti, ar bitės jau nurimo. Jei girdisi lygus, tylus užėsys, galima ląstveles tuojau atidaryti. Tai reikia atlikti, neatdarant langų ir neapšviečiant tamsės, kuo tykiausiai, nes prieš tai suerzintos parnešimu bitės lengvai vėl gali susierzinti.

Jei tsmsėje girdis smarkus ir nervingas užėsys viename avilyje stipriau, o kitame silpniau, — reiškia, kad bitės dar nenurimo ir su ląstvelių atidarymu nereikia skubintis. Tik dideliam reikalui esant, jie bitės nenurimsta, galima ląstveles palikti uždarytas ligi sekančios dienos, norint taip laikyti bitės su uždarytomis ląstvelėmis negeistina, kadangi tamsėje ir be to tyro oro priėjimas būna gana apribotas.

Bičių prižiūrėjimas tamsėje.

Prižiūrint uždengtuose butuose žiemuojančias bites, reikia žiūrėti, kad visuomet būtų vienoda temperatūra, grynas oras ir nepakliūtų į butą šviesa. Jei oras esti vienodas, nėra žymių temperatūros svyravimų, tai ir tamsėje negalima laukti didelių permainų, todel lankyties tamsėje galima rečiau, nes kiekvienas nereikalingas tuo laiku apsilankymas be blogo, nieko gera bitėms nesuteikia.

Jei po šilto oro staiga prasideda šalčiai, arba po šalčio — šilimos, tai bitės reikalinga aplankyti, kad atatinkamomis priemonėmis sumažinus nereikalingą šaltį arba šilimą, jei del jų bitės pradeda nerimauti, kas apsireiškia sustiprėjusiu bendru ūžimu.

Sumažinti temperatūrą ir bendrai, vėdinti tamsę galima aukštiniais. Reikia žiūrėti, kad nebūtų traukimo, kad per aukštinį nekristų šviesa ir kad nesigirdėtų bildėsio. Nuolatinis bildėsis, jei jis būna viršutiniam aukšte, kaip jau sakyta, bičių neerzina, o laikinas, atvirkščiai — labai jos erzina.

Kad bitės ramiai laikytųsi tamsėje, kad laimingai žiemotų, tai temperatūra turi būti nuo + 3° R ligi — 3° R. Laikinas, 2—3 dienoms ir net visai savaitei temperatūros kritimas ligi 10° R nėra labai kenksmingas, norint tuomet bitės pradeda labiau ūžti, kas aiškinama tuo, kad jos savo judėjimais stengiasi padidinti temperatūrą ir todel tuomet sunaudoja tik didesnį medaus kiekį. Esant ilgą laiką žemai temperatūrai tamsėje bitėms gali nemažai pakenkti. Todel, jei tamsėje esti ilgesnį laiką žema temperatūra, tai reikia ji padidinti. Tai padaryti galime arba uždarydami aukštinį ir tuo kliudydami šaltam orui įeiti į tamsę, arba kūrename tamsėje esamą krosnį. Krosnys tam tikslui statoma šalutiniame arba viršutiniame bute. Jokiu būdu krosnies negalima statyti tam pačiam bute, kur bitės žiemoja, nes kurenant krosnį temperatūra gali išsyk pakilti, o tas gali labai pakenkti bitėms, o kaip kada jas ne pražudyti. Be to, kuomet kūrenama krosnis, šviesa erzina bites. Bendrai, kūrenant krosnis, nežiūrint kur jos būtų sukrautos, reikalinga tiktai labai neišvengiamais atsitikimais.

Du-tris kartus per žiemą bites reikia apklausyti, kad sužinojus, ar laimingai jos žiemoja. Bitės apklausoma taip pat, kaip ir žiemojančios ore, apie ką jau ankščiau buvo rašyta.

Tas šeimynas, kurios maža turėjo maisto, reikia kuriuo nors būdu papenėti. Gi tas šeimynas, kurios iš priežasties netekimo motynos arba kurių kitų priežasčių nerimauja ir savo ūžimu erzina kitas šeimynas, reikia iš tamsės išnešti.

Vasario mėn. pradžioj gerai žiemuojančių bičių motyna 2—3 savaitėms vėliau pradeda dėti kiaušinėlius. Asiranda perai. Bitės temperatūra pakyla ir daros tokia, kokia reikalinga bičių vystymuisi (nuo +8° R. ligi 25+₀ R.). Tuo laiku bitės esti veiklesnės, labiau reikalauja tyro oro ir esti lepesnės, nes labiau bijos šilimos, tvankaus oro ir t. t. Tuo laiku tamsė reikia gerai vėdinti ir dažniau apžiūrėti bitės.

Tamsės vėdinimą atliekame tuo būdu, kad atidarome visus aukštinius, bet taip, kad į per juos nekristų į tamsę šviesa. Jei ir to būna maža, tai, nakčiai paliekame atidarytas duris. Galima atvėsinti tamsė įnešant į ją indą su sniegu arba ledu. Tirpdamas sniegas, arba ledas suvartoja daug šilimos ir tuo sumažina temperatūrą.

Bites tuo laiku reikia apklausyti, kad sužinojus, ar kuri nors šeimyna nebadauja. Prieš atsirandant lizde perų bitės sunaudoja vis daugiau medaus, taip kad jo kiekis avilyje kas kartas mažėja. Tuo laiku bitės ypač dažnai žūna iš bado: dauguma žuvusių laike žiemavimo bičių žūva kovo mėnesio pabaigoj ir balandžio mėnesio pradžioj, dažnai už keleto dienų prieš išnešant avilius iš tamsių.

M. D.

Bičių lizdų prirengimas žiemai.

Tąsa.

Kaip tik a viliuose lizdai sudėti žiemai reikia nuvalyti dugnus, kad pačioms bitėms netektų tc darbo atlikti. Reikia nepamiršti, kad bereikalingas bičių darbas yra surištas su medaus aikvojimu. Jei avilių dugnai atimami, tai jų valymas atliekamas greit ir lengvai.

Vėliau palieka tik nuimti nuo rėmų medines lubas, ceratą ir t. t. Palikti juos žiemai negalima, nes jie kliudo lizdo geram vėdinimui.

Kartais atsitinka, kad bitės žiemą žūna vien todel, kad nebuvo nuimtos lubos. Atsiradęs lizde vanduo varva ant bičių ir vėliau netikėtai nupuolus temperatūrai, šlapios bitės sušaldavo ir virsdavo ledo gniužuliu. Kur lubos buvo nuimtos, to neatsitikdavo. Be to, tuose aviliuose, kur nebuvo nuimamos lubos, visuomet buvo pastebima drėgnumas ir pelėsiai.

Nuėmus lubas ant lizdo dedame pogalvius arba šiaudų apdangalus Aviliuose su suglaustais rėmais (pav. Levickių) geresniai lizdo ventiliacijai viršutinėse rėmų lentelėse reikia daryti išpiovimus arba vidurinius rėmus truputį vienas nuo kito atstumti. Gi stačiuose aviliuose vėdinimo atsiekiame tuo, kad atidarom ir laikome atidarytomis per visą žiemą viršutinę ir apatinę lakas.

Pas mus nuiminėti nuo avilių lubas reikia rugsėjo mėnesio pabaigoj. Bendrai, tą darba reikia atlikti, kuomet bitės susirinks į kamuolį ir nustos lėkusios oran. Jei lubas nuimti anksčiau, bitės stengiasi užfiksuoti ir net prapraužia pagalvio drobe, kuris, nuėmus lubas, esti stačiai uždėtas ant rėmų.

Aviliuose, kurie žiemą stovės ore, tarpai taip uždarių ir avilio sienelių prikimšti šienu, samanomis, arba kurią kita panašia medžiaga. Tarp rėmų ir dugno talpas neprikemšama. Čia nuksinta šiukšlės negyvos bitės ir t. t., o taipogi nusileidžia iš lizdo pagedęs oras.

Bičių žiemavimas ore.

Jei bitės paliekamos žiemuoti ore, tai kaip tik užstoja nuolatiniai šalčiai, avilius reikia apdėti šienu, šiaudais, arba pridengti iš šiaudų nupintais uždangalais, paliekant tik skyles ląstvelėms. Avilius su storomis, apie 12 cm. sienelėmis, jei juose nėra plyšių, galima palikti neapdengtus.

Kaip kurie bitininkai pataria apdengti avilius sniegu, bet tai negera, nes laike atodrėkių sniegas gali ištirpti ir aviliai paliks neapsaugoti nuo šalčio.

Aviliuose su nesuglaudžiamais rėmais ir su pagalviais bei šiaudiniais uždangalais, paliekame ląstveles neuždarytas. Jos turi būti atidarytos, kad grynas oras laisvai galėtų įeiti į avilį. Tačiau į avilį, neprivalo įeiti šviesa, nes tai skatintų bites į lauką. todel ląstveles reikia užstatyti lentele.

Aviliuose su suglaustais rėmais reikia palikti atviras viršutines ir apatines lakas, nes tai yra vienintelis panašių avilių vėdinimo būdas.

Žiemos bičių prižiūrėjimas yra tame, kad laikas nuo laiko paklausius, ar avily viskas tvarkoje. Pradžioj žiemos tai daroma kartas arba du į mėnesį o arčiau į pavasarį dažniau.

Gi žiemavimo pabaigoj, kuomet avily randas perų, naudinga bites paklausyti net du kartu į savaitę. Apklausome bites tuo būdu.

Atsargiai priėję prie avilio ir neliesdami jo rankomis, pridedame prie pačios avilio ląstvelės ausį ir klausome, kaip bitės ūžia. Dažnai išsyk nieko nesigirdi, bet ilgiau prisiklausius, aiškiai galima išgirsti įvairų ūžesį. Jei ūžesio neišgirsime, tai reikia į avilį išlengvo pirštu pabaladoti, o jei ir į tai bitės neatsilieps, tai reikia pabaladoti smarkiau; jei ir tada bitės neatsilieps, tai reiškia kad visa šeimyna išmirus.

Sulig bičių ūžesio galima spręsti apie jų stovį. Taip, lygus, primenąs tolimo upelio čiurlenimą ūžesys, liudija apie gerą bičių lizdo stovį. Į baladojimą tokia šeimyna išsyk stipriai suūžia, bet paskui greit nutilsta ir vėl tęsia tylų ūžesį.

Nelygus ūžesys, primenąs sausų lapų šlamėjimą, sako apie badą. Bendras visų bičių ūžimas, kuriame girdisi atskiri balsai, girdimas šeimynose kurios neteko motynos. Jei aviliuose tvanku ir maža oro, tai bičių ūžimas būna taip pat neramus. Be to, tada bitės veržiasi laukan.

M. D

Kiaulių džiova.

Džiova yra užkrečiama žmonių ir gyvulių liga ir ją iššaukia labai maži, laisva akimi neįžiūrimi padarėliai, vadinamosios džiovos arba tuberkuliozo bacilos. Džiovos bacilos labai ištvermingos. Piene ir skrepliuose jos išbūna gyvos daug dienų, karvių mėšle ganykloje pragaišta tiktai į 13 dienų, vandenyje jos išgyvena 70 dienų, mėsos gabaluose — 120 dienų.

Džiovos bacilos pakenčia gana aukštą šilumą: verdančiuose skrepliuose jos pragaišta per 5 — 15 minučių; sausuose skrepliuose virimo šilima jas nužudo tiktai per valandą, sušildytame piene iki 65 laipsnių Celsijaus jos pragaišta per 25 minutes; verdančiam piene per 3 minutes.

Apie džiovos prasiplatinimą kiaulių tarpe štai kokių yra žinių: Vokietijoj serga šia liga apie 2% kiaulių, bet yra vietų, kur ligotų nuošimtis siekia iki 16. Taip, 1913 ir 1914 metais Prūsuose konstatuotas tuberkuliozas per metus veikė beveik 250 tūkstančių kiaulių. Bendrai imant, juo daugiau stambiųjų raguočių serga džiova, juo daugiau kiaulių apsikrečia šia liga.

Ypač labai praplitusi džiova Suvienytose Šiaurės Amerikos Valstybėse, ten tarp paskerstų kiaulių rasta sergančių džiova nuo 9 iki 24%.

Apie džiovos praplatinimą tarp kiaulių mūsų krašte dar nėra tikrų žinių.

Nuo ko užsikrečia kiaulės džiova?

Kiaulės gali apsikrėsti džiova nuo raguočių, žmonių ir paukščių.

Nuo stambiųjų raguočių apsikrečia kiaulės, kuomet ėda ligotų karvių pieną, pieno liekanas, o taipogi šių gyvulių mėšlą. Nuo žmonių kiaulės apserga džiova, kai jos gauna ėsti sergančių tuberkuliozu žmonių skraplius, mėšlą, stalo atmatas.

Nuo paukščių apsikrečia kiaulės tuomet, kai sergą tuberkuliozu paukščiai vaikščioja po kiaulių tvartus, ganyklas ir palieka savo išmatų. Ėsdamos tas išmatas arba nugaišusias nuo tuberkuliozo vištas, kiaulės ir apsikrečia džiova. Kiaulė nuo kiaulės taip pat gali užsikrėsti džiova.

Kaip apsireiskia džiova.

Apsikrėtus džiova, praslenka keletas savaičių arba mėnesių iki pasirodo ligos žymės. Galima atskirti plaučių, žarnų, smegenų, kaulų, o taipogi kitų kūno dalių džiovą.

Plaučių džiova sergančios kiaulės sunkiai kosti, dažnai kvėpuoja. Joms bėgant alsavimas daros labai sunkus; ėda blogai, smarkiai liesėja ir visai nusilpusios nugaišta.

Žarnų džiova lengviau yra patėmyti pas jaunas kiaulaites, ypač kai jos suėda daug pašaro su tuberkuliozo bacilomis ir suserga džiova. Liga slenka pamažu. nematomai: kiaulės pradeda mažiau ėsti, jų viduriai tai liuosi, tai kieti; kartais jas išpučia. Juo liga ilgiau tęsiasi, juo ryškiau šios žymės apsireiškia. Pagaliau organizmas visai nusilpnėja, randas mažakraujystė ir tai nukankina gyvulį.

Smagenų džiova dažniausiai suserga paršai ir puskiauliai: tai jie ratu sukasi, tai snaudžia sustoję, tai susijaudinę. Kartais pasirodo kai kurių organų paralyžiai arba raumenų sustingimai.

Kaulų džiova pasitaiko pas jaunas kiaules. Tokiuose atsitikimuose ligotų kiaulių sąnariai sutinsta ir skauda; ligoniai šlubuoja, o kartais net paėsti negali. Sutinę sąnariai pratrūksta ir iš jų varva pūliai. Tokios kiaulės greit nugaišta.

Be to, džiova gali apsireikšti kitose kūno dalyse.

Skrodimo daviniai.

Skrodžiant kiaulę, kuri sirgo džiova, reikia atkreipti domės į limfos liaukas: liaukos padidėjusios ir sukietėjusios, piaunant jas, randas kieti kalkių gabalėliai.

Kaip tikrai pažinti džiovą?

Pažinti džiovą gana sunku, nes daug yra panašių į ją ligų. Šiam tikslui vartojama tuberkulinas, kurį galima leisti po oda į odą arba į akį. Lengviausias būdas leisti į akį. Tam tikslui imama tuberkulinas ir įsivarvina jo į akį vienas-du lašai. Sergančios džiova kiaulės akis paraudonuoja ir iš jos varva pūliai. Ši, ištyrimą tiksliai gali atlikti tiktai gyvulių gydytojas.

Kova su kiaulių džiova.

Gydyti kiaulių džiovą neapsimoka. Daug reikšmės turi apsaugoti kiaules nuo džiovos. Tam tikslui patariama:

1. Neleisti kiaulių ant mėšlynų ir šašlavynų. Neduoti joms knisti stambiųjų raguočių ir paukščių mėšluose. Saugoti nuo kiaulių žmonių mėšlus ir nugaišusiųjų paukščių kūnus. Laikyti kiaules skyrium nuo stambiųjų raguočių ir paukščių.

2. Norint šerti kiaules įtariamų arba sergančių džiova karvių pienu ir jo liekanomis, reikia prieš šėrimą virinti pienas ir jo liekanos.

3. Šeriant kiaules stalo atmatomis, skerdyklų atmatomis arba nudvėsusių gyvulių mėsa, reikia visą tai prieš šerimą gerai išvirinti.

4. Neleisti prie kiaulių sergančių džiova žmonių.

5. Įgytas veislei kiaules ištirti tuberkulinu.

6. Pasirodžius ūkyje kiaulių džiovai, reikia visos kiaulės ištirti tuberkulinu. Kiaulės, davusios teikiamą tuberkulino reakciją, atskirti ir greičiausiu laiku paskersti. Tvartas, kur stovėjo sergančios džiova kiaulės, išvalyti nuo mėšlo ir dezinfikuoti.

Kiaulių lavonus užkasti giliai žemėn.

J.

Klausimai ir atsakymai.

Klausimas. Prašau paaiškinti, kodel už įdėtus pinigus Lietuvių Bankan doleriais mažiau moka palūkanų (4%), negu už įdėtus auksinais? Kodel nenurodyta, koks % mokama už pinigus įdėtus aukso rubliais? O gal Lietuvių Bankas aukso nepriima visai? Ar Bankas garantuoja, kad galės grąžinti man tokiais pat pinigas, kokius aš padėsiu (auksą) nors sumišimai ar perversmas?

Vaivorykštė.

Atsakymas. Lietuvių Bankas (Lietuvių Kreditinis Koperativas) indėlius prima *lenkų auksinais, Amerikos doleriais ir Rusijos aukso rubliais.* Indėliai grąžinami *ta pačia valiuta, kuria ir padėta.* Indėliai gali būti padėti:

1) kiekvienam pareikalavimui

2) be termino, bet su įspėjimu apie atsiėmimą prieš 1 mėnesį arba su terminu, bet mažiau negu pusei metų ir

3) ne trumpesniam laikui, negu pusei metų.

Šiuo laiku ligi atsišaukimo palūkanų mokama visuose trijuose aukščia išvardytuose atsitikimuose už dolerius ir aukso rublius 1) 4%, 2) 6% ir 3) 8%, o už lenkų auksinus: 1) 6%, 2) 8% ir 10%.

Už dolerius ir rublius mažesnės palūkanos del to, kad įvedus į apyvartą šias valiutas pasunkėja banko sąskaitybа.

Banko Direkcija.

Sodą užpuolė raudoni vabaliukai.

Klausimas. Mano sodą užpuolė kažkokie maži raudoni vabaliukai, kurių pirmiau nekuomet nebuvau matęs, norint, ačiū Dievui, jau gerai esu pagyvenęs. Apsėdę medelius jie didelėmis grupėmis ir kai juos sutrini, tai palieka raudona kruvina dėmė. Jų yra labai daug ir bijau, kad sodui daug pakenks.

S. Vargšas.

Atsakymas. Tiesa, tų vabaliukų pas mus pirmiau nebuvo. Tie vabaliukai ne tik yra labai kenksmingi, bet ir kovoti su jais sunku. Pasekmingiausia juos naikinа tam tikromis nuodingomis dujomis. Bet tas būdas yra palyginti brangus ir ūkininkui nelabai prieinamas. Pamėginkite taškyti medžius naftos skystimu. Be to, ištepkite vopna tas medžius vietas, kur daug yra tų vabaljukų.

Atlyginimas.

Klausimas. 1924 metais nukirto medį. Ar galima dabar reikalauti atlygi-nimo?

Ukininko Sūnus P.

Atsakymas. Visokie skundai pasenėja praėjus 10 metų. Kadangi tiek laiko dar nepraėjo, galite skųsties teismаn.

Laisvės bonos.

Klausimas. Esu skolinęs Lietuvai 50 dolerių, kuriuos dabar norėčiau atsiimti. Taigi prašau atsakyti, ar negalima būtų tą sumą gauti Vilniaus Banke, ar kokiam kitam Banke ir kiek už tą boną gaučiau? Nuosimčio neėmęs nuo gavimo dienos ir bonas yra čielas. Ir ar ilgai galiu tą boną dar laikyti?

Žegzdriniui.

Atsakymas. Nieko Tamstai apie tą paskolą negalime pasakyti, nes patys nieko nežinome. Teiravomės bankuose, bet ir tie nieko nežino. Vilniaus Lietuvių Bankas tų bonų neperka, nes jo veikimas yra griežtai apribuotas. Kreipkitės į Lietuvių konsulą Rygoje arba Dinaburge.

Medelių sodinimas.

Atsakymas. Šį rudenį norėčiau pasodinti vaisinių medelių, bet nežinau, kada geriausia būtų sodinti? Medeliai maži, apie 25 cm. didumo.

Desėtnikas.

Atsakymas. Vaisinius medelius rudenį pasodinti reikia ne vėliau, kaip spalių mėnesio pradžioje, kad ligi žiemos šalčių suspėtų dar prigyti.

Perkunsargis.

Klausimas. Pas mus sodžiuje norėtų įsitaisyti perkunsargį, bet nieks nežino, kaip jis įtaisyti ir ar toli nuo trobų statyti?

Desėtnikas.

Atsakymas. Kreipkitės tuo reikalu į savo apskrities Seimelį, o šis atsiųs techniką kuris įtaisys Tamstoms perkunsargį.

Mokykla suaugusiems.

Klausimas. Noriu labai mykytis švietimo mokykloj, bet nežinau, kur surasti tokią mokyklą, kur priimtų neatsižvelgiant į amžių? Esu gimęs 1909 metais ir baigiau liaudies mokyklos 3 skyrius. Taigi gimnazijos 1 kl. nepriims, o aukštesnėn klasėn daugiau reikia mokslo Galima būtų į amatų mokyklą, bet neturiu į tai jokio patraukimo.

Tiesos atsižinotojas.

Atsakymas. Tamsta gali įstoti į gimnaziją suaugusiems, jei tik turėsi tam tikslui lėšų. Svarbiausia čia pinigas, o mokyklų visuomet galima surasti atatinkamų. Yra panaši mokykla ir Vilniuje.

Tabokos konfiskavimas.

Atsakymas. Mykolui Šeštokui. Norint Tamsta ir neradai atsakymo, bet atsakymas buvo duotas „V. R." N. 38. Dar pakartojame, kad dalykas taip yra menkas ir pasenėjęs, kad, mūsų išmanymu, neapsimoka apie jį ir kalbėti.

KORESPONDENCIJOS.

Viln.-Trakų apskr.

Barčiai, Varėnos vals. Iki 1927 m. mūsų sodžiuje veikė lietuvių „Ryto" mokykla, kurioje mokytojavo visą laiką, nuo 1923 m. F. Molis. Uždarius mūsų mokyklą visais būdais buvo mėginama įsteigti kita mokykla. Bet žmonės buvo pasiryžę kovoti tik už lietuvišką mokyklą ir tik jon leisti savo vaikus. Per tą laiką sodžiaus gyventojai daug padėjo pastangų rūpindamiesi uždarytosios mokyklos atgavimu, bet veltui. Tikėjomės dar šiemet, kad kaip nors pasiseks, kad mūsų prašymas bus išklausytas. Bet kur tau. Atsirado mūsų tarpe šiaudadūšių, o vienas jų R. Česokas paviliotas sidabrinių išleido namą svetimai mokyklai. Del tokio negražaus Česoko pasielgimo, visas sodžius yra pasipiktinęs. Reikia prie to pridurti, kad Česokų šeimyna nuo senų senovės yra dživininkai, o jų namuose dabar įsteigta mokykla *Barciškis*

Pažuolė, Kaniavos vals. Šią vasarą lankėsi nežinia kokie ponėkai, kurių nieks nepažįsta ir mėgino surašyti mūsų vaikus. Bet mes su nepažįstamais neužsiėmėm ir savo vaikų neužrašėm. Taip pat nesenai buvo atvažiavę valsčiaus ponai ieškodami jų mokyklai buto, bet nieks gyventojų nė klausyti nenori apie namų išleidimą, ir visi nekantriai laukia atvykstančio „Ryto" mokytojo, nes tik ton mokyklon pasiryžę leisti savo vaikus. Šiemet del nežinomų priežasčių mūsų sodžiuje liko nepatvirtintas ilgus metus mokytojavęs p. A. Kraučiūnas, kuris čia paliko geriausią atmintį. *Savasis.*

Švenčionių apskr.

Tverečius. Valsčiaus tarybos rinkimai jau įvykę, žmonės rinkimuose dalyvavo, neapsėjo be nesusipratimų. (Kokių? Red.) Senoji taryba mokėjo daug kalbėti, bet nieko nepadarė; laukiame iš naujos ne žodžių, bet darbų. Greit bus ir naujo viršaičio (vaito) rinkimai; tuo tarpu kandidatas dar nenumatytas; senasis gal ir norėtų likti, tik nežinia, ar jį rinks. Prieš rugsėjo 1 d. buvo primėtyta daug komunistinių įvairiomis kalbomis atsišaukimų, nuo Tverečiaus į Vidžius; ant telefono vielų buvo iškabintos raudonos vėliavos su parašais. Policija net autu važinėjo ir rankiojo. Sodiečiai jau baigia valyti nuo laukų. Lenkai mokytojai pradėjo važinėti į sodžius, ieško savo mokykloms butų ir vaikų. Žmonės gi, supratę svetimos mokyklos reikšmę ir naudą, laukia savos, lietuviškos. *Sakalėlis.*

Bobėnys, Tverečiaus vals. Bobėnų sodžiuje, kaip ir kai kuriose aplinkiniuose sodžiuose, pereitais metais padaryta komasacija. Tą darbą atliko geometras p. St. Kačinskas. Kiek teko girdėti ta komasacija dauguma ūkininkų yra nuskriausta. Vietiniai ūkininkai pasakoja, jog p. geometrui buvo pradžioje visi lygūs ir jis buvo visiems prieinamas, o baigiant darbą padarė jis tarp ūkininkų skirtumų. To skirtumo priežastimi buvo greičiausia pašaliniai užmokesčiai. Kartą pas p. geometrą atėjo moteris skųsdamasi, kad jai už gerą žemę atidavė duobėtą. P. geometras jai atrėžė: „Komu zechcę — temu zrobię, a komu nie zechcę — temu nie zrobię". Tas parodo, kad p. geometras norėjo vieniems gerai padaryti, kitiems gi blogai. Be to esą matę žmonės, kaip mažas, juodas, plikas žmogelis vidurnaktį apie 12 val. kaž ką davė p. geometrui, o ponas paėmė. Ponas geometras neturėjo nei karvės nei vištos, o pienas, kiaušiniai ir kiti valgiai jam buvo reikaligi. Visus valgius, kuriuos tik galėjo gauti pas ūkininkus, „pirkosi" pas juos, bet pinigų nemokėjo. Kurie ūkininkai neturėjo savo valgių, tuos praše nupirkti turguje, bet pinigų nedavė. Jam išvažiuojant sodiečiai bijojo paprašyti atlyginimo, o p. geometras nesuprato netik užmokėti, netgi ir padėkoti. *Girdėjęs.*

Činčikos, Švenčionių vals. Prieš karą rusų laikais vargome už savo kalbą, samdėme mokytojus už savo pinigus, mokinome vaikus savo prigimtoje kalboje, kurie slapstėsi nuo „uriadnikų" sklepuose. Kovojam už lietuvišką mokyklą ir dabar. Nė vienų metų neapleidom be mokyklos, ir tik prieš porą metų atsirado vienas nesusipratėlis, kuris atvažiavusiam „vui-tui" prikalbėjus išleisti namą už pusantro šimto auksinų, padarė labai negražų dalyką, užleisdamas savo namus svetimai mokyklai, kuri jau antri metai, kaip pas mus gyvuoja. Pereitais 1928 ir 29 mokslo metais vargais negalais gavome lietuvišką mokyklą, bet šiais metais jokiu būdu negalima įkurti lietuviškos mokyklos. Najaugi tiek vargus, galų gale del vieno žmogaus neteksim lietuviškos mokyklos? *Vaikas.*

Dvaryščiai, Tverečiaus vals. Sodžius nors ir nedidelis apie 14 ūkininkų, bet kruta, nes visi žmonės lietuviai. Jaunimas skaito laikraščius „Vilniaus Rytoju" ir „Jaunimo Draugą" ir beto visi prisirašę prie Šv. Kazimiero Dr-jos skyriaus Atraviškiuose. To skyriaus rūpesniu rugpiūčio 25 d. buvo suvaidinta šiame sodžiuje antras lietuvių vakaras: komedija „Jurgis Durnelis". Nežiūrint nepatogus orą publikos susirinko nemaža. Prieš vaidinimą mokinė P. Pautienytė padeklamavo eiles. Po vaidinimo seke žaismai ir šokiai. *Baliukas.*

Naujas Šaminis, Kaltinėnų vals. Jau aštuoni metai, kaip mūsų sodžiuje gyvuoja lietuviška mokykla kurioje 4 metus mokytojavo p. C. Š. Prieš tai mūsų jaunimas buvo paskendęs tamsoje. Ir tik ačiū p. C. Š. rūpesniui ir darbštumui sodiečiai buvo sužadinti iš tamsumo. Visi ūkininkai užsiprenumeravo lietuviškus laikraščius (Dabar gauname 7 egz. „Viln. Rytojaus"). Jaunimo turime užtektinai, kuriuo galime pasigirti, tik keletas vyresniųjų mergaičių teršia mūsų jaunimo garbę švebeldžiodamos svetima kalba ir dainuodamos svetimas dainas, bet ypač negražu, kai pataikauja kokiems nors atsibasčiusiems svetimtaučiams, kurie save vadina „šlėktomis". Kartais ištisas naktis praleidžia su jais „flirtuodamos". Kam, kam, o kaip mergaitėms verstis iš savo kalbos, visai nepritinka. *V—e.*

Suvalkų apskr.

Didžiulia', Krasnavo vals. Sodžius nedidelis, vos 16 ūkininkų. Jaunimo turime nedaug, bet mūsų mergaitės moka daug gražių lietuviškų dainelių. Blogiau su vaikinais. Jie paskendę girtuokliavime, kuokinėse, o jau vestuvėse negali apseiti be degtinės ir galvų skaldymo. Buvo manyta įkurti Šv. Kazimiero Dr-jos skyrius, bet nesusitarta, tai mūsų mergaitės prisirašė prie Vilkapėdžių Šv. Kazimiero D-jos skyriaus. Iki 1924 m. leidom vaikus privatinėn mokyklon Navinykuose, o 1924|25 mokslo metais, nesant mokyklos Navinykuose, vaikai leido laiką be mokslo. Buvom verčiami leisti vaikus už 5 kilometrų Vidugirų valdiškon mokyklon, kur nei žodžio lietuviškai, o viskas lenkiškai, bet mes neleidžiam nors ir pabaudas mokėdami, nes mūsų nuomone, geriau namie mokyti lietuviškai. O lietuviškos mokyklos negalime gauti del mažo vaikų skaičiaus. Laikraščių pareina nedaug: 2 egz. „Viln. Rytojaus" ir 1 „Garso". Be to, dar užsiprenumeruota 2 „Jaun. Dr." ir 1 „Viln. Šviesos" *Ištyręs.*

Punskas (Seivų valsč. Punske yra įsikūręs ir jau kelinti metai, kaip sekmingai gyvuoja šv. Kaz. D-jos skyrius, prie kurio nariais prisirašęs aplinkinių kaimų jaunimas. Veikimas šio skyriaus gal kaip ir kitų skyrių, eina nevienodai: kartais gyviau, kartais jo visai nematyti, nes tai pareina daug nuo to, ar yra kam prie veikimo paraginti.

Bet tokių žmonių kaip tik ir nėra pas mus, arba jų labai maža: inteligentų, nuolat mūsų krašte gyvenančių, nėra, o moksleiviai, kaip moksleiviai — retas svečias, nes tik atostogų metu parvažiuoja; šv. Kaz. D-jos iš Centro taip pat labai retai atsilanko, tad nenuostabu, kad skyriaus veikimas nėra toks, koks jis galėtų būti, jei būtų kam padėti. Nežiūrint to, žmonės mūsų apylinkėje daugumoje susipratę ir kupini geriausių norų. Parvažiavus moksleiviams atostogų, veikimas pagyvėja, kas pasireiškia daugiausia vakarų ruošime.

Per šių metų vasaros atostogas Punsko skyrius suruošė du viešus vakarus: vieną birželio 29 d. Oškinių kaime, Vaičiulio namuose, kurio programon įėjo: vieno veiksmo komedija „Gaila Ūsų", monologas, deklamacijos, choras; šis vedamas gabaus dirigento p. K. Cibulsko, gražiai padainavo lietuviškų dainų, kurios publikai be galo patiko.

Antras vakaras to paties skyriaus vardu įvyko š. m. rugpiūčio 18 d. Vaitakiemyje J. Kraužlio namuose. Čia vakarą suruošė šio kaimo jaunimas, kuris visas yra tautiškai susipratęs, veiklus ir energingas.

Tiesa, dabar yra atsiradusių keletas parsidavėlių, kurie už pinigus nesigėdina nekaltai skųsti savo kaimynus įvairiais pramanytais kaltimais ir tuo būdu drumsti ramų kaimo gyvenimą. Bet tas vaitakiemiečių nuo tikrojo kelio neatbaido.

Nepabūgdamas melagingų skundų, šio krašto jaunimas būdamas šv. Kaz. D-jos Punsko skyriaus nariais, suruošė viešą vakarą, su plačia ir įdomia programa. Baigiant vakarą, sugiedota tautos himnas. Reikia pastebėti, kad tautos himnas buvo giedamas mūsų krašte bene pirmą kartą nuo to laiko, kai tapome atskirti nuo tautos kamieno, tad nenuostabu, kad galingi himno tonai ir karšti jo žodžia sujaudino jautresnius ir karštesnius tėvynės mylėtojus ligi ašarų. *Žilvynas.*

Nepriklausomoj Lietuvoj.

Oro skraidymo šventė.

Pereitą sekmadienį Kaune karo aerodromo aikštėje buvo suruošta karo orlaivių iškilmingi pratimai, kurių pasižiūrėti buvo atėję labai daug publikos. Aukštai skraidė Lietuvos orlaiviai, iš kurių su tam tikru prietaisu, iš 100 metrų aukščio šokdavo žemėn lakūnai.

Beto šeštadienį buvo iškilmingai atidaryta Lietuvos aeroklubo kursai civiliniams gyventojams. Prie progos aeroklubo pirmininkas prof. Žemaitis pasakė pritaikintą kalbą.

Suėmė lenkų prekių kontrabandą.

Kauno kriminalinė policija prieš kelias dienas aptiko dideles lenkų manufaktūros kiekybes. Padarius kratą rasta lenkų manufaktūros prekių apie 1 miljonui litų vertės. Prekės buvo atvežtos slaptai, be muitų. Visos prekės konfiskuotos ir apie 20 vertelgų už tą biaurų darbą atsidūrė už krotų.

Naujas „gewalt".

Nesenai lenkų spauda pakėlė didžiausią triūkšmą, kad girdi Babtų miestely, Kauno apskr. lietuvių šauliai sutrukdę lenkų giedojimus bažnyčioje ir patys pradėję giedoti lietuviškai. Beto gerokai apstumdę keletą beginklių („bezbronny" — mėgiams lenkų spaudos pavadinimas „kenčiančių" Lietuvoje lenkų) moterėlių. Paduodami tą sensaciją lenkų spauda užvardijo nepaprastai baisiais pavadinimais. Žinoma, kad tai grynas prasimanymas. Iš tikrų šaltinių pranešama, kad tas riaušes sukėlę ne Lietuvos šauliai, kaip rašo lenkų spauda, bet sulenkėjusių lietuvių grupė, kuri vis dar norėtų vedžioti už nosies susipratusius lietuvius. Del tų keliamų triukšmų Kauno arkivyskupo parėdymu uždaryta kuriam laikui Babtų bažnyčia.

Tenka prie progos paklausti kodel gi lenkų spauda nekelia triūkšmo kai daugely Vilniaus krašto bažnyčių lietuviai jau nuo senai nebegirdi Dievo žodžio gimtoje kalboje?

Senovės liekanos.

Laikraščiai praneša, ne nesenai pradėti Švedijos ir Lietuvos archeologų tyrinėjimo darbai Lietuvoje davė nepaprastų pasekų. Netoli skundo miestelio kasant rasta po žemėmis labai daug liekanų, kurios esančios užsilikusios nuo vikingų laikų. Toje vietoje buvo kadaise Apolės miestas. Archeologai tomis iškasenomis yra labai patenkinti, nes tai esanti nejkainuojama senovės Lietuvai pažinti medžiaga. Kasinėjimai eina toliau.

Kap. Verbickas apdovanotas Vyties Kryžiumi.

Sužeistas šiais metais gegužės mėn. 6 d. kap. Verbickas darant teroristams pasikėsinimą prieš prof. Voldemarą, šiomis dienomis apdovanotas Vyties Kryžiumi.

Iškilmingas mokslo metų Lietuvos universitete atidarymas.

Pereitą pirmadienį įvyko iškilmingas naujų 1929|30 mokslo metų atidarymas Lietuvos universitete. Buvęs Universiteto rektorius prof. Juodelė pasakė įžangos kalbą, o naujas rektorius prof. Čepinskis skaitė paskaitą „Laisva ir paslėpta energija" iš fizikos srities. Po to įvyko iškilminga naujai priimtų studentų imatrikuliacija.

Šiemet Lietuvos Universitetan įstojo apie 800 naujų studentų.

Nuncijus Bartolloni sugrįžo.

Šio mėn. 9 d. sugrįžo iš atostogų Popiežiaus nuncijus Lietuvai mgr. Bartolloni ir pradėjo eiti savo pareigas. Žinios apie jo paskyrimą Egiptan tuo tarpu nepasitvirtino, o savo metu lenkų spaudos paleisti gandai apie tariamąjį Lietuvos santykių nutraukimą su Vatikanu, buvo tai blogos valios pramanytų žinių skleidimas.

Generolo Grigaliūno-Glovackio sukaktuvės.

Šio mėn. 13 d. suėjo lygiai 25 metų karo tarnybos Lietuvos armijos generolui Grigaliūnui Glovackiui. Gen. Grigaliūnas prieš karą tarnavo rusų armijoj užimdamas atsakomingas vietas. Pradėjus kurtis Lietuvos armijai stojo jos tarnybon ir aktyviai dalyvavo kovose su bermontininkais, bolševikais ir lenkais. Dabar gen. Grigaliūnas yra priskirtas prie vyriausiojo štabo ypatingiems reikalams karininku.

Ledai pridarė žalos.

Prieš kelias dienas siautusios audros vietomis buvo leduotos. Suvalkijoj ir kai kuriose vietose Žemaičiuose esą nukapoti ant laukų stovėję javai.

Vytauto paminklui statyti rinkliavos.

Pereitą sekmadienį visoje Lietuvoje prasidėjo Vytauto yaminklui statyti mėnesinė rinkliava. Rinkliava bus vykinama panaudojus įvairius būdus, kaip tai teatrą, paskaitas, susirinkimus, vieša rinkliava gatvėse ir t.t.

Dailin. Dobužinskis mokytojas meno mokykloj.

Šiomis dinomis iš Paryžiaus į Kauną atvyko dail. Dobužinskis, paskutiniuoju laiku užsieny ypač pagarsėjęs su savo kūriniais. Jis mokytojaus steigiamam prie meno mokyklos dekoratyviniam skyriuj.

Kiek Kaune parduodama laikraščių.

Kauno kioskuose parduodama per mėnesį apie 50.000 lietuvių dienraščių, apie 51.000 svetimomis kalbomis iš užsienių, apie 1.000 lietuviškų žurnalų, apie 6.000 savaitraščių ir apie 2.000 užsienių žurnalų. Tokiu būdu Kaune per mėnesį parduodama apie 110 000 įvairių laikraščių, arba apie 3.600 kasdien. Jei skaitysime, kad Kauno mieste yra 100,000 gyventojų, tai maždaug kas kiekvienas mažas ir didids gyventojų per mėnesį perka po 1 laikraštį, o kasdien tik kas trisdešimtas.

VIETOS KRONIKA.

Vilniaus lentpiūvės.

Vilniaus lentpiūvėse sulaikomi darbai, nes trūksta užsakymų. Ir šiais metais Vilniuje didesnių statybos darbų nesimatė; mažesni, besiartinant žiemai, sustabdomi. Laukiama, kad bedarbių skaičius žymiai padidėsiąs. Ir taip dedasi pas mus kas metai.

Limpamos ligos.

Varšuvos laikraščiai pranešė, kad rugpiūčio mėn. Lenkijoje nesusekta nė vieno susirgimo šiltine, ir todel džiaugėsi tą epidemiją nugalėję nors popieryje. Iš tikrųjų taip gerai nėra. Tuo pačiu metu tik viename Vilniuje užregistruota 10 susirgimų pilvo šiltine ir 3 grįžtamąja. Keli susirgimai pastebėti ir kitose Vilniaus krašto vietose. Nenuslopintos taipogi ir kitos limpamos ligos.

Prancūzų apsilankymo proga.

Ne taip senai Lenkijoje viešėjo Prancūzijos parlamento atstovai. Pasirodo, kad jų kelionę organizavo patys lenkai. Jie pastebėjo prancūzų sluoksniuose atšalimo; todel ir sumanė keliems parlamento atstorams prabangią kelionę į Lenkiją. Lenkijos ambasada Paryžiuje manė patraukti žymiausius prancūzus, bet šie atsakė turį daugybę neatidėtinų darbų, būtinai turį pataisyti apirusią sveikatą ir tt. Tada pakvietė mažiau žinomus. Jų tarpe buvo p. Anguetil, gerokai susikomprimitavęs Hanau byloje, p. Peret, p. Pic, pirma kartą iškilę iš nežinomų grupių, p. Locguin, kuris vienintelį kartą kalbėjo parlamente. Šie ponai nedaug tesveria Prancūzijoje ir ne daug galės padėti. Tačiau apie iškilmingą jų priėmimą Lenkijoje pradedam rašyti ir spaudoje. Pikti liežuviai sako, kad ir čia ne prancūzų darbas. Apie iškilmes rašo gerai lenkų apmokami korespondentai ir laikraščiai. Mat, be akių muilinimo sunku apseiti.

Ir aklieji pradeda matyti.

Kad Vilniuje ir visame krašte ekonominis gyvenimas diena dienon smunka, tai aišku kiekvienam, kas moka žiūrėti į padėtį tikromis akimis. Bet esama ir apakėlių, kurie užsimerkę tvirtina, kad viskas gerai. Tik kartas nuo karto tie aklieji pratrynę akis ima dairytis ir pamatę, kad save apgaudinėja, išrėžia tiesą. Štai „Dz. Wil" Nr. 214 rašo:

„Šiandieną duotos Latvijai muitų nuolaidos gresia mūsų vilniškių žuvinių konservų fabrikoms likvidacija. Dabar latvių žuvinių konservų muitai yra dvigubai didesni už mūsiškius. To Latvijai maža, ji pradeda rūpintis didesnių muito nuolaidų savo įvežamųjų pas mus konservų. Dalykas eina apie 70% muitų sumažinimą. Tas duos galymybės Latvijai užlieti mūsų rinką savo žuvų konservais, mūsų nuosavios produkcijos sąskaita. Didžiausia vietinė konservų fabrika „Baltyk", numatydama tas lengvatas, jau kraustosi iš Vilniaus: pirmieji kraustymosi žingsniai jau padaryta. Žinoma, mažesnės fabriko nustos veikusios. Pirmųjų nuodų išdirbimui krinta pas mus aliejaus ir želatinos gamyba. Vokiečiai ir čekai užlieja mūsų rinką tais produktais, nežiūrint, kad jų išdirbiniai mūsiškiams neprilygsta(?)".

Keista, kad ir „liga samowystarczalności gospodarczej" nieko nepadeda ir aklieji pradeda regėti...

Didelis banko pinigų išaikvojimas.

Šio mėn. 11 dieną viename lenkų banke (Bank Spółek Zarobkovych) užtikta didelė pinigų defraudacija, kurią padarė paties banko prokurentas Romanowskis. Iki šiol apskaityta, kad trūksta apie 400.000 zlotų. Romanowskis areštuotas ir padėtas Lukiškio kalėjime.

Konfiskavimai.

Miesto Storastos parėdymu šio mėn. 13 d. buvo sukonfiskuotas „Życie Ludu" Nr. 17 už straipsnį „Netinkamos politikos pasėkos". Taip pat sukonfiskuotas lenkų endekų organas „Głos Wileński".

Liūdna pradžia.

Pereitą pirmadienį atidarant iškilmingai vieškelių Gardinas—Vilnius, įvyko grafo Zabielos automobilio katastrofa. Grafas Zabiela užmuštas vietoje, kitas grafas Vielhorskis ir teismo tardytojas Viršyla sunkiai sužeisti.

Uždarė gudų spaustuvę.

„Kurj. Wil." Nr. 212 praneša, kad Miesto Storastos parėdymu pereitą pirmadienį uždaryta gudų spaustuvė Pranciško Skorynos vardu. Laikraštis pastebi, kad uždarymo priežastys nežinomos.

Rūpinsis mokinių dorovės pakėlimu.

Prasidėjus naujiems mokslo metams, visų mokyklų direkcijos gavo iš Kuratorijos aplinkraščius, kuriose sulig Lenkijos Švietimo Ministerijos, esą nurodyta kaip kreipti domę į mokinius ir rūpintis jų dorovės pakėlimu. Pedagogų Tarybom duodama teisė, radus, kad mokinys daro blogą įtaką į savo draugus, prašalinti jį iš mokyklos. Kai kurie lenkų laikraščiai minėdami tą aplinkraštį nurodo, kad mokytojams vertėtų atkreipti domė į mokinių elgėsį gatvėse ir sekti juos vėliame laike.

Parėdymas savaime yra labai geras, bet iki šiol gatvėse, ypač lenkų mokiniai gana dažnai demonstatyvai vaikšto su lazdomis rūkydami papirosus. Atrodo, kad į lenkų mokinių šitokį „subrendimo" manifestavimą domės nekreipiama.

„Vilniaus Kalendorius".

Spalių mėn. pirmomis dienomis išeina didelis 1930 metams „Vilniaus kalendorius". Plačiau žiūrėk skelbimą.

Sukonfiskavo.

Pereitą trečiadienį miesto storastos parėdymu sukonfiskuotas rusų kalba einąs Vilniuje dienraštis „Naša Žizn" 267 Nr. Kitą dieną tas pats laikraštis pranešė, kad buvo sukonfiskuota už vedamąjį straipsnį „Gudai ir Graždanka". Redaktorius traukiamas teismo atsakomybėn.

Kiekvienas rūpinasi savimi.

Šiemet, kaip jau rašėme, Braslavės apskrity del didelių karščių, daugely valsčių ištiko didelis nederlius, kuriuo net valdžia susirūpino. Bet kas labiausia nukentėjo? Žinoma, kad mažažemiai ir šiaip ūkininkai. O kas pirmiausia stengiasi tą padėtį išnaudoti? Dvarininkai. Jie prieš keletą dienų susirinkę iš visos apskrities atvažiavo Vilniun ieškoti pašalpos, kur apsilankę atatinkamose įstaigose ir bankuose, išvažiavo ieškoti pašalpų Varšuvon. Jų tarpe matome stambius dvarininkus, kaip tai Koziełł-Pąklewskį, Swiatopeł-Mirskį ir kitus.

Reikia manyti, kad ši dvarininkų delegacija pirmiausiai pasirūpins pašalpos sau.

Bet kas pasirūpins badaujančių ir skurstančių ūkininkų padėties pagerinimu?

Tik ne dvarininkai.

Svetimtaučių išsiuntimas.

Lenkų laikraščiai praneša, kad visi svetimtaučiai, kurie iki šiol negavę teisės tolimesniam gyvenimui Lenkijoje, šio mėn. 27 dieną bus pradėta išsiuntinėti iš Lenkijos.

Dideli bolševikų manievrai pasienyje.

Praneša, kad šiomis dienomis lenkų-rusų pasieny bolševikai pradėję didelius savo armijos manievrus, kuriuose dalyvauja visų rūšių kariuomenė, netgi tankai ir orlaiviai.

Lenkų spauda pažymi, kad tai esą politiniai Sovietų Rusijos manevrai.

Lenkijos prezidentas.

Šio mėn. 26 dieną per Lydą atvyks Vilniaus Lenkijos prezidentas p. I. Mościckis. Jis dalyvaus lenkų gydytojų suvažiavime. Vilniuje išbus dvi dienas.

Sovietų atstovybė nė kalbėt nenori.

Užmuštojo savo metu Baranovičiuose lenkų adinistracijos valdininko Kucharkowskio šeimyna pradėjo stengtis pas Sovietų Rusijos vyriausybę atlyginimo, nes Kucharkowskį sunkiai sužeidė Rusijos diplomatas. Vėliau Kucharkowskis mirė. Kucharkowskio šeimynos įgalioti adv. Jamontas kreipėsi į Sovietų atstovybę Varšuvoje, bet gavo savo prašymą atgal be jokio atsakymo.

Del te lenkų spauda labai pasipiktinusi ir rašo, kad adv. Jamontas paduosiąs Sovietų vyriausybę teisman.

Redakcija atsakymai.

P. Sakalėliui. Ačiū. Sunaudosime ir daugiau.

P. Vilmanui. Labai dėkojame. Kiek sutrumpinę sunaudojome. Prašome dažniau atsiliepti. Būtų gera gauti ir kiek statistikos.

P. Vincui P—kiui. Gal dalikai ir Tamstos tiesa, kad taip ilgai mes neatsakėm, bet turime ir kitų darbų. Tamstos rašinio padėti negalėjome, nes pastačius sąlygas, nekeisti rašmio, in extenso jo įdėti negalėjome.

P. Desėtnikui. Eilės silpnos netilps. Paklausimus įdavėme ūkio skyriui. Del „Jaunimo Draugo" komplekto ir kainos kreipkitės į to laikraščio administraciją.

P. Paniastaus Beržėliui. Visiems atsitinka nelaimių. Tat galėjo tokia nelaimė ištikti, ypač pasigėrus ir Šv. Kaz. draugijos Musteikų skyriaus primininkui ir sekretorius. Gal, daugiau negers, todel nerašysime.

P. Č. Šv. Ačiū. Įdėsime.

P. irk—vakui. Apie tų ponų „linksmą" mokslo metų netikima, rašėme pereitame numeryje. Todel šiuo žygiu netilps. Bet ateityje prašome rašinėti.

Aukos.

Breslavos apsk. Bieniūnų sodž. Šv. K. Dr-jos skyriaus valdyba, surinko 8 auks. 60 sk. del Dr. Jono Basanavičiaus paminklui.

Aukotojų sąrašas.

B. Bužinskas 1 auks., J. Šileika 1 auks., A. Kardelis 1 auks., P. Umbrasas 1 auks., L. Gudelis 1 auks., J. Dubaka 20 sk., B. Lastauskas 10 sk., E. Kardelis 50 sk., L. Šablinskienė 30 sk., K. Pociulka 20 sk., V. Bubulis 5 sk., A. Dubaka 25 sk., Ad. Bagusevičius 20 sk., Z. Kačkienė 10 sk., A. Cicėnas 20 sk., V. Paukštis 15 sk., J. Paukštis 20 sk., J. Kardelis 20 sk., Z. Kardelytė 10 sk., L. Kardelis 10 sk., M. Kardelis 10 sk., El. Kardelytė 20 sk., G. Dubaka 25 sk. L. Šablinskas 20 sk. VISO. 8.60 sk.

Leidėjas ir Atsak. Redaktorius Julius Navikas. „RUCH" Spaustuvė, Totorių g.